

AGORA

Elidà Amigó
i Montanya

Elidà Amigó
i Montanya

Ann Matschke

Ann Matschke

Antoni Morell
i Mora

Antoni Morell
i Mora

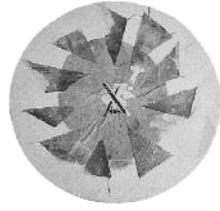
LA TRONA

Vint-i-una "àgora" editades, el començament d'una tercera desena. Amb la il·lusió i els dubtes de les dues anteriors. Malgrat tots els obstacles que avui, més que mai, poden aturar-nos i que és difícil esquivar. La nostra protecció són les pàgines impreses, el país desvetllat, les personalitats reconegudes i recordades, els nostres petits fars, les complicitats establertes, les experiències viscudes, l'imaginari col·lectiu més ple, les portes obertes, el camí fet, el teixit filat...

I tres nous premis Àgora Cultural s'afegeixen als vint anteriors. Elidà Amigó i Montanya com a primera intel·lectual andorrana aportant consciència crítica a les dones i al país per a la seva transformació moderna. Ann Matschke per la seva contribució a valoritzar l'observar, conèixer, estimar, divulgar i protegir la natura. Antoni Morell i Mora com a intel·lectual pensador de la identitat andorrana, historiador i escriptor de l'andorranitat i alhora universalitat dels andorrans.

El dia mundial de la poesia a Encamp 2012, i la magnífica exposició, 9 llibres d'art, realitzada a la galeria Jardin Cosmique, completen, amb les seccions habituals, aquest número.

Antoni
Mora
A.C.
2012.
JORDI
SAUT

**ÀGORA
CULTURAL**

INSTITUT DE MÚSICA DEL COMÚ D'ANDORRA LA VELLA (IMCAV)
ASSOCIACIÓ ANDORRANA DEL CÒMIC, L'ANIMACIÓ I LA IL·LUSTRACIÓ (L'ARCA)
ASSOCIACIÓ DE METEOROLOGIA D'ANDORRA I CIÈNCIES DE L'ATMOSFERA (AMACA)
ASSOCIACIÓ DE MÚSICS D'ANDORRA (ASMA)
ASSOCIACIÓ D'ESCRITORS DEL PRINCIPAT D'ANDORRA (AEPA)
ASSOCIACIÓ GRUP DE CREACIÓ-LA XARRANCA (LX)
ASSOCIACIÓ MUSICAL I D'AMICS DE MOZART (AMAM)
ASSOCIACIÓ PER LA DEFENSA DE LA NATURA (ADN)
ASSOCIACIÓ SOCIOCULTURAL AVERROES (ASCA)
CENTRE DE LA CULTURA CATALANA (CCC)
CERCLE DE LES ARTS I DE LES LLETRES (CALL)
CINECLUB DE LES VALLS (CCV)
ESBART SANTA ANNA (ESA)
FEDERACIÓ ANDORRANA DE FOTOGRAFIA (FAF)
FUNDACIÓ AMICS DELS ORGUES DE LES VALLS D'ANDORRA (AOVA)
GRUP D'AMICS DE LES MATEMÀTIQUES D'ANDORRA (GAMMA)
INSTITUT DE MÚSICA DEL COMÚ D'ANDORRA LA VELLA (IMCAV)
MUSICÀLIA (M)
ORFEÓ ANDORRÀ (OA)
PROMODANSA (PD)
SOCIETAT ANDORRANA DE CIÈNCIES (SAC)
VELLES CASES ANDORRANES (VCA)

Portada i contraportada: Dia de la Cultura 2011 i trofeus premis Àgora Cultural 2011, obra de Philippe Lavaill, sobre la litografia de Sant Jordi 2012, obra d'Alfons Valdés

Amb el suport de

Govern d'Andorra

Agraïments:

Pere Caveró, Angelina Mas i Pedro de Sancristóval, Patrícia Quillacq, Josep Angelich, Jordi Palau, Gabrielle Keep, Wiebke Berger i la Comunitat angloparlant, Jesús Carreto, Josep M. Ubach, Rosa Pujol, Ramon Viñas i Joan Massa, família Morell i Mora, Rosa Alberch, Elisenda Vives, Jordi Gendra, Eloi Pérez, la Robert, Lluc Tarruell, Lara Tena, Perancha Domingo i Glòria Babot, Robert Marsal, Agustí Compte, Sergi Víctorio i Fabià Villalba, Philippe Lavaill, Alfons Valdés, Alfons Codina, Manel Gibert, Teresa Colom, Enric Casasses i Figueres, Le Jardin Cosmique - Jean Luc Herbert, llibreria La Puça, Biblioteca d'Encamp, Biblioteca Nacional, Govern d'Andorra, Consell General.

Fotografies:

Arxiu família Morell i Mora, Patrícia Quillacq, Àngels Codina, Teresa Ventura, Cercle de les Arts i de les Lletres, AMB, APS.

Aquesta publicació resta oberta a tots els suggeriments i col·laboracions (mitjançant opinions, articles o d'altres formes) de tots els seus lectors. Actua com a consell de redacció de la revista Àgora Cultural. Podeu enviar els vostres escrits degudament signats a la seu social de l'entitat, per correu: Centre cultural la Llacuna, carrer Mossèn Cinto Verdaguer, 4. AD500 - Andorra la Vella sac@andorra.ad

© Àgora Cultural
© dels seus autors els escrits, disseny, imatges i fotografies

Consell de redacció: Àgora Cultural
Secretariat 2011:
Coordinació: Societat Andorrana de Ciències
Disseny i maquetació: Ara Disseny® (ADEMG)
Impressió: Gràfiques A4

DL: AND.714-2003

Relació de premis Àgora Cultural

Premis Àgora Cultural 2001
Cebrià Baraut i Obiols
Premis Àgora Cultural 2002
Sergi Mas i Balaguer / Maria Canalís i Minguell
Premis Àgora Cultural 2003
Josep Alsina i Martí
Premis Àgora Cultural 2004
Joan Rosanas i Moratona / Jaume Puig i Duró
Premis Àgora Cultural 2005
Gerard Claret i Serra / Dolors Bellera i Piera
Premis Àgora Cultural 2006
Fèlix Peig i Ballart / M. Rosa Fernández i Mont

Premis Àgora Cultural 2007
Òscar Ribas i Reig / Germans Casal i Vall
Premis Àgora Cultural 2008
Bonaventura Adellach i Baró / Paquita Mandicó i Riberaigua (Mme. Martí) / Ramon Rossell i Serra
Premis Àgora Cultural 2009
Francesc Galobardes i Carbonell / Natàlia Solà i Salvà / Ensenyants membres de la Sagrada Família d'Urgell a Andorra
Premis Àgora Cultural 2010
Daniel Areny i Rossell / Pere Canturri i Montanya

Sumari

Dia de la Cultura - Manifest Cultural ADN	3
Parlaments del ministre de Cultura, Albert Esteve, i del síndic general, Vicenç Mateu	4
Premis Àgora Cultural 2011	5
Elidà Amigó i Muntanya, Ann Matschke i Antoni Morell i Mora	
Poesia	15
Poemari. Dia mundial de la poesia - Encamp 2012 Manel Gibert, Teresa Colom, Enric Casasses	
Joves artistes	16
Art. Nou llibres còsmics 14 Teresa Colom, Ester Fenoll, Zoe, Rosa Mujal, Joan Canal, eVe Ariza, Eduard Comellas, Jean Luc Herbert, Alfons Valdés, Miquel Mercè	
Enticultura	20
Associació Amics de Mozart Setmana cultural Institut de Música	
Retalls	21
Papirus	22
L'Odissea Cultural	23

manifest cultural

La natura és cultura

La natura és cultura, i més en un país com el nostre, al cor dels Pirineus. L'Andorra del passat va viure de la terra patint la duresa de la natura. Més tard Andorra va desenvolupar-se d'esquena a la natura, va transformar el paisatge sovint de manera desmesurada i va exprèmer els recursos que ens oferia el país. Ara ha arribat el moment de créixer amb seny, aprofitant el que el medi natural ens ofereix, utilitzant els avantatges d'un país envoltat de muntanyes i valorant les nostres valls, la biodiversitat i la riquesa que ens queda i que cal conservar. Cal acceptar que les nostres arrels, el nostre passat i segurament el nostre futur estan lligats al nostre medi natural. Ja fa anys que ADN lluita per difondre la cultura del medi natural, amb publicacions i sortides, i que treballa per controlar l'estat del país fomentant estudis com la petjada ecològica, i participant en programes de conservació dels espais naturals o dels animals com el programa PACT, de conservació del trencalòs. Malauradament en temps en què l'economia acapara portades dels diaris, natura i cultura sovint tenen el mateix tipus de tractament. En l'àmbit polític, se'n parla en moments puntuals, amb grans declaracions d'intencions però rarament són una prioritat. En temps difícils, natura i cultura són els primers àmbits a caure de les agendes polítiques. Això demostra la falta de consciència real i la manca de compromís en la preservació de la natura i la cultura. Actualment, entitats com les nostres sobreviuen gràcies a l'aportació dels socis i a la feina de voluntaris que, amb els minsos recursos que atorguen les institucions, s'esforcen per continuar la feina. Però aquest teixit associatiu que viu gràcies al voluntarisme i que fa que la societat sigui més viva i plural, necessita ajuda. Es veritat que en temps de crisi es fa difícil demanar més mitjans econòmics, així que creiem que és necessari demanar més implicació política per crear els reglaments necessaris de protecció de la natura i la cultura i més rigor en l'aplicació de la legislació existent. Hem de ser conscients que el que perdura, el que deixarem per al futur són la nostra cultura i el medi natural.

Associació per a la Defensa de la Natura
Secretariat Àgora Cultural del Principat d'Andorra 2011, en nom de les 21 entitats que integren la plataforma

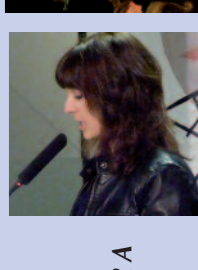
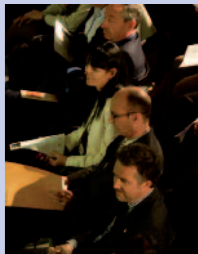
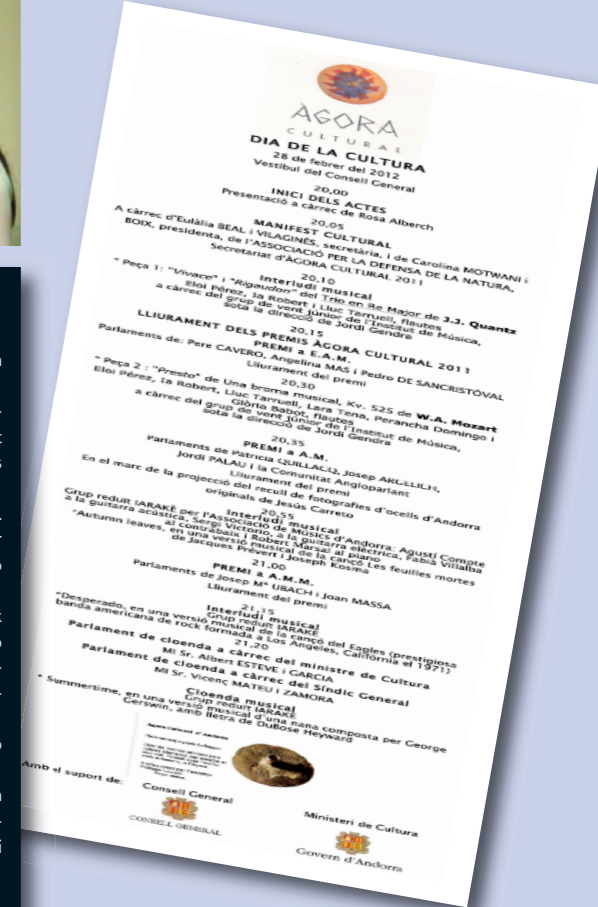
Albert Esteve i Garcia,
ministre de Cultura

Distingides autoritats; senyores, senyors; amigues i amics, bon vespre a tothom

En primer lloc, vull agrair a Àgora Cultural haver convidat el Govern d'Andorra a participar en aquest acte en un dia tan rellevant com ho és el Dia de la cultura. És un honor per mi poder participar, en nom del Govern, en l'acte més emotiu que organitza aquest fòrum que acull les entitats que vetllen pel nostre patrimoni comú, l'Àgora Cultural. Celebrar plegats un dia com aquest, amb l'objectiu d'homenatjar tres persones que han acompanyat la cultura del nostre país en els darrers decennis i que han contribuït a fer més gran i ric el nostre patrimoni cultural, referma la voluntat del Govern d'Andorra en general, i del ministeri de Cultura en particular, d'afavorir la nostra col·laboració i presència en les activitats que s'impulsen des de les associacions i que en reforcen la vitalitat en els àmbits en què nosaltres tenim el deure de ser presents. Després d'aquestes mostres tan emotives de reconeixement, amiatat i estima vers el premiat i les premiades, permeteu-me solament expressar la meua admiració a l'Ann, l'Elidà i l'Antoni. El vostre exemple ens ha de donar molts ànims a tots els que tenim a les mans el deure de difondre la cultura, tant a les administracions com a la societat civil. Una cultura que en moments difícils necessita, més que mai, de tots nosaltres per no convertir-se en la germaneta pobre, en la ventafocs. I dic ànims, perquè ens inspireu a continuar lluint, a no abaixar el llistó que ens heu deixat amb el vostre llegat. Vull ressaltar, alhora, que és gràcies al fruit del seu treball, a la seva constància i, com sol passar en la

cultura, de forma sovint altruista, que l'Àgora Cultural homenatja aquestes tres personalitats. De vosaltres aprenem cada dia que hem de lluitar per la cultura de proximitat, per la cultura del compromís, per la cultura dels continguts i la creació, per la cultura com la pedra clau de la cohesió i que l'acció cultural no és exclusiva de les administracions, sinó una acció transversal que ha de comptar amb les associacions, els diferents agents, els creadors i la societat en general. La cultura és un bé social, ens ofereix benestar individual i col·lectiu, salut, i no és una frivolitat de la qual puguem prescindir. Hem de tenir molt clar que fomentar la cultura és també, sense dubte, invertir en la salut dels éssers humans, de la nostra comunitat. D'altra banda, està feta de, per i per a persones amb nom i cognoms, persones que treballen en una idea, hi posen temps, creativitat, esforç, dedicació i la desenvolupen i la comparteixen, ben sovint la regalen. Amb sinceritat, des del Govern ens afegim a aquest homenatge i felicito, novament, les persones que n'han estat mereixedores, dignes mereixedores. I felicito també Àgora Cultural, totes les associacions i col·lectius que en formen part i extensivament totes i cadascuna de les persones que hi ha al darrere i que són les que fan possible que avui compartim aquests emotius instants. Tots vosaltres sou aquests noms i cognoms que amb la vostra tasca contribuïu, dia rere dia a engrandir la nostra cultura i, en definitiva, el nostre país. Moltes gràcies.

DIA DE LA CULTURA

per Vicenç Mateu i Zamora
Síndic General

En primer lloc voldria donar les gràcies a l'Àgora Cultural per haver pensat en aquesta casa per acollir els premis. L'Àgora és el lloc de la parla; benvinguets sigueu doncs a aquesta Àgora, a aquest lloc de la parla que és, per definició i etimològicament, el parlament, el Consell General. Ens sentim molt honorats de la vostra presència avui aquí entre nosaltres, presència que compartim amb l'exposició dedicada al proper Consell dels Joves.

Els andorrans som gent de muntanya, som gent discreta, sorruts, esquerps, poc amants d'afalacs i homenatges. I malgrat això, de ben segur que a tots els que som aquí no ens sap pas greu, ans al contrari, d'oferir un humil i més que merescut reconeixement a l'Ann, l'Elidà i el Toni, les persones que volem homenatjar per tot el que ens han pogut donar al llarg d'aquests anys.

Perquè ells són veritables intel·lectuals, són intel·lectuals en el sentit que apuntava Albert Camus: persones que oposen resistència al corrent del temps. I també mestres, d'acord amb la magistral definició de George Steiner. Mestre, diu Steiner, és "aquell que gaudeix d'una aura quasi física i en qui resulta gairebé tangible la passió que desprèn. Algú de qui es pugui dir: mai arribaré a ser com ell, però m'agradarà que, algun dia arribés a prendre'm (ell a mi) seriosament".

A tots tres, moltes gràcies.

Jordi Llovet, en el seu llibre Adéu a la universitat, lamenta la fi d'una època, l'època del llibre, l'època de les catedrals, l'època dels mestres. I malgrat això, reivindica el paper de la cultura i les humanitats com a ciment necessari i indispensable per a la vida digna, fraterna i comuna d'homes i dones. Escriu Llovet, i cito: "Si una democràcia no posseïx aquesta fons salutis que significa disposar d'una capa social molt ben preparada intel·lectualment, políticament i cívicament, llavors cau, sovint beatíficament, en les formes més perverses del regiment de la cosa pública: la plutocràcia, la burocràcia, i en el límit, els totalitarismes disfressats amb les màscares més sofisticades."

Moltes gràcies de nou als tres homenatjats. Moltes gràcies també a tots els membres de l'Àgora i a tots vostres per treballar en aquesta direcció. Per no permetre que el totalitarisme en les seves múltiples formes arrel i s'endinsi en nosaltres.

El Dr. Ramon Vinyes, el Joan Massa i també altres dels que han intervingut han parlat aquí de preguntes i de respostes, han parlat de poesia. Permetin-me que per acabar, esmenti uns breus mots de Heidegger, especialment pertinents i que poden resonar avui aquí gairebé com un aforisme: "Qui vulgui respostes que guardi silenci, qui busqui preguntes que llegeixi poesia."

Moltes gràcies a tots, i per molts anys!

Bon dia, sóc música

per Jordi Gendra

El propassat 28 de febrer, en el marc de l'acte del Dia de la cultura 2011 i de lliurament dels premis Àgora, les paraules van donar pas a la música: un sextet de joves músics, tots alumnes de l'Institut de Música del Comú d'Andorra la Vella i amb una mitjana d'edat de 12 anys, van interpretar el Presto d'Una Broma Musical, de W. A. Mozart.

El públic congregat al vestíbul de la seu del Consell General va poder gaudir d'una interpretació acurada, amb criteris musicals definits; amb les lògiques limitacions d'uns estudiants de nivells dispars que estan –alguns, si més no– encara en l'inici dels seus estudis musicals.

Per interpretar en públic aquesta peça de cinc minuts hi van esmerçar unes quaranta hores de feina. Dit d'una altra manera, per arribar al punt de poder oferir aquesta conversa musical entre sis persones educades –ja que, precisament, d'això tracta el treball de la música de cambra, de la música en petit comitè– ha calgut el treball personal d'uns infants en massa ocasions ofegats pels deures diaris d'uns col·legis, instituts i Lycée poc sensibles a activitats que no es desenvolupin dins de les quatre parets dels centres respectius; ha calgut la paciència d'uns pares que s'han de desplaçar des de parròquies llunyanes a portar els fills a un assaig extraordinari, i també ha calgut una estructura, la de l'Institut de Música, que en la seva forma actual incita i encoratja els seus alumnes a dur a terme manifestacions de tanta volada com la que vam poder gaudir aquell dimarts de febrer.

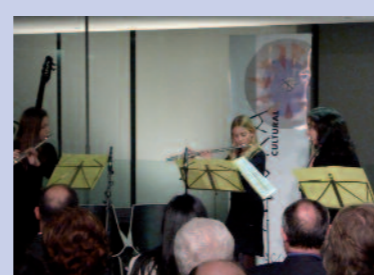
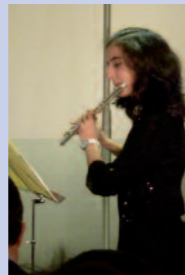
I és que per entendre que el Grup de Vent Júnior (que així és com hem anomenat aquesta agrupació sorgida de les aules de flauta i saxo de l'esmentada institució) no és una llacuna en el desert.

Hem de conèixer una mica més el continent d'aquest col·lectiu, que és l'Institut de Música: un centre modern i modernitzat, amb professionals formats i en formació contínua (sí, desgraciadament aquest és el llast dels músics –o la nostra gran sort, segons com es miri–, extrem que deixo a gust del consumidor d'aquest article).

Mai no deixem d'aprendre i amb una activitat que, els darrers anys i de la mà d'un equip directiu dotat d'ubiquïtat i empenedor, no ha deixat de créixer. Activitat que evidentment ha donat els seus fruits i que –a tall d'exemple i per a gran joia de qui escriu– va provocar l'admiració i les felicitacions del nostre estimat excap d'estudis Daniel Areny, en referència al salt qualitatiu que s'havia produït en el centre durant els últims anys.

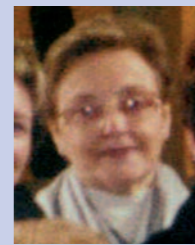
Andorra, tot Andorra sencera, el nostre país, ha progressat ostensiblement els darrers anys. Prova d'aquest fet és la proliferació de petites escoles comunals que donen una resposta necessària i molt valuosa a sensibilitats musicals pediàtriques.

L'Institut de Música d'Andorra la Vella dóna resposta a totes les inquietuds en el pla musical: el seu alumnat tan aviat pot assistir a una conferència sobre la música de Debussy com descobrir les complexes polirítmies de Ligeti, mitjançant sofisticats programes informàtics. En una escola on el Solfeig s'ha convertit en Llenguatge Musical i a Monteverdi se li posa nom, cognom, cara i ulls, forçosament s'ha de produir la màgia. La màgia es diu Presto de la Broma Musical K.525 de W. A. Mozart i tots plegats la vàrem poder escoltar al Consell General el 28 de febrer del 2012.

Elidà Amigó i Montanya

per Pere Caveró i Muñoz,
exsecretari de la junta del CACH

Elidà Amigó formava part d'un col·lectiu de persones lligades, d'una manera o una altra, al món de la ciència històrica que l'any 1980 legalitza el Comitè Andorrà de Ciències Històriques.

El Comitè Andorrà de Ciències Històriques es regia per uns estatuts adequats als estatuts del Comitè Internacional de Ciències Històriques i homologats pel Consell General d'Andorra. El Congrés de Bucarest acceptà com a membre el Comitè Andorrà de Ciències Històriques, del qual Elidà Amigó fou la presidenta.

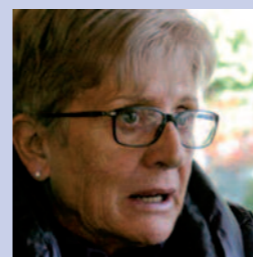
Organitzat l'entramat legal i administratiu, a mitjans dècada dels 80 prengué una nova embranzida i va augmentar els seus associats.

Aquesta situació féu possible la publicació del primer Butlletí del Comitè Andorrà de Ciències Històriques l'any 1985. El següent el número 2 (any 1987) i el número 3 (any 1990).

La nova situació política i social estroncà la tasca del Comitè Andorrà de Ciències Històriques, que deixà de tenir activitat, malgrat l'interès i el viatge del pare Miquel Batllori per revifar-lo.

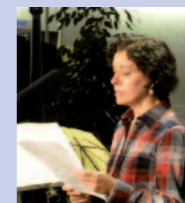
Cal esmentar el llibre escrit amb Antoni Morell 693 anys després, editat l'any 1971, que ha guanyat interès amb el temps i marca una fita en els treballs històrics. Ensenms, cal recordar la participació en el llibre Ordino, amb fotografies de Jaume Riba i editat pel Comú d'Ordino el 1998.

Pere Caveró i Muñoz, exsecretari de la junta del CACH

Elidà Amigó i Montanya

per Angelina Mas i Joaniquet

Desembre 2011, quaranta anys que les dones andorranes voten!

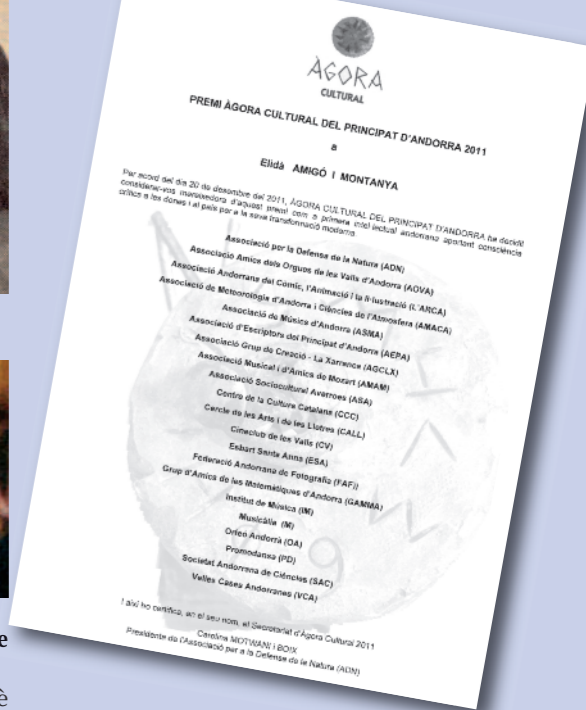
Quatre anys havia durat el procés per assolir-ho!

L'any 1966, la Quima Calvó de Santa Coloma, tot just arribada de França, on havia treballat uns anys, es va rebel·lar en adonar-se que, tot i ser ella andorrana i el seu marit francès, a l'hora d'obrir el seu negoci necessitava per a tots els tràmits l'aval del seu marit. Volia fer quelcom: va contactar primer amb l'Elidà Amigó, que es va adherir plenament a la causa. Després, amb la Montserrat Jordana, Madame Martí, Madame Pi i Madame Travasset (que ja es reunien per temes de drets humans) i amb Madame Pla de Canillo (la veterana) vam ampliar el grup amb entusiasme!

Es tractava d'assolir la igualtat; igualtat entre pubilles i cabaleres, i igualtat entre dones i homes, i els drets polítics eren el mitjà per assolir-ho.

Totes hi vam posar il·lusió però la intervenció de l'Elidà va ser cabdal en tot el procés; ella redactava els documents i ens orientava, dirigia els nostres passos pel millor camí.

Gràcies, Elidà, per la teua implicació, sense oblidar el teu marit, Marc Vila, que ens va brindar tot el seu suport.

Elidà Amigó i Montanya

Va néixer a Andorra la Vella el 5 de setembre del 1935. Va realitzar els estudis primaris al col·legi de la Sagrada Família d'Urgell d'Andorra la Vella i el batxillerat, al col·legi de les Dominiques de l'Anunciata de Lleida, com a becària del ministeri d'Afers Estrangers espanyol.

Va cursar estudis universitaris a Saragossa, on va obtenir la llicenciatura en Filosofia i Lletres (secció d'Història) el 1957. El mateix any és nomenada arxivera del Consell General de les Valls i exerceix aquest càrrec fins al 1969.

Va participar en l'organització del Curs internacional superior d'extensió cultural des del 1956 fins al 1961, amb el patrocini del M. I. Consell General, que van ser dirigits per monsenyor Antoni Griera.

Es va casar el 1959 amb Marc Vila Riba, i té tres fills: Marc, Elidà i Haydée.

Va ser professora d'història i literatura francesa al col·legi Sant Ermengol.

És coautora del llibre 693 anys després, juntament amb Antoni Morell i Mora, editat el 1971 dins la col·lecció "Andorra Avui", títol en referència als anys trancorreguts des dels Pareatges.

Va estar relacionada amb el moviment de dones andorranes que varen lluitar per aconseguir el sufragi universal el 1970.

Va ser membre fundadora i la primera presidenta del Comitè Andorrà de Ciències Històriques (1980), que agrupava un cercle de persones relacionades amb activitats docents o vinculades al camp de la ciència històrica. El 1980 mateix, l'entitat va entrar a formar part del Comitè Internacional de Ciències Històriques, amb seu a Lausana, i el 1986 va iniciar la publicació de treballs d'estudiosos de la història d'Andorra en el Butlletí del Comitè Andorrà de Ciències Històriques, que es va editar fins al 1991.

Ha estat jurat en premis literaris, com el premi Carlemany de novel·la durant disset anys, des del seu inici, el 1994, fins al 2009.

Elidà Amigó i Montanya

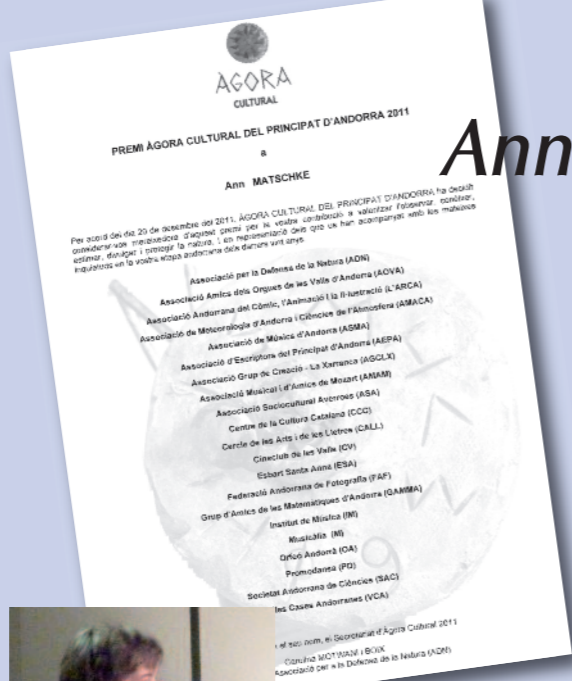
per Pedro de Sancristóval

Buenas tardes

Es un honor dirigirme a ustedes con tantos honores que he recibido de Andorra y en este caso por una razón muy entrañable. Hará más de cincuenta años, y quizá cincuenta y siete u ocho, no recuerdo muy bien, yo fui profesor muy joven de la Universidad de Zaragoza y seguramente en los 21 años que he sido profesor de universidad siempre me he acordado de los grandes alumnos, de los que siempre aprende uno mucho. Recuerdo que daba clases en quinto curso. Creo que les expliqué pues algo sobre geografía económica de Europa, vestido de europeísmo, el tratado de Roma fue por aquellas fechas, un poco antes; hablé de Estrasburgo, luego hablé también de geografía física en otro cuatrimestre, de Norteamérica, del estado canadiense, de las Rocosas, etc. Bueno. Y tengo que decirles también, que es muy importante, que Elidà se formó en ciencias históricas, como antes se ha hecho referencia, en una facultad donde fue una excelente alumna y excelente alumna de excelentes profesoras como el profesor Don José María Lacarrano o como Don Carlos Corona y alguno más, más joven.

El alma mater le formó y con los años me hice fraternal amigo de alguien más. Dicen las escrituras que por sus obras les conoceréis, y yo conocí a alumnos de Elidà Amigó, de su gran profesora Amigó. Por ejemplo mis fraternales amigos que rayan alto en la cultura andorrana, en la de fuera también, Eudald y Jordi Guillaumet.

Solo les quería decir esto, que para mí, que se haga un homenaje a Elidà Amigó es algo que lo llevo debajo de las costillas, en algún sitio que yo llevo para estos casos.

Ann Matschke

La meva amiga Ann

per Gabrielle Keep, una amiga de la Comunitat angloparlant

Vaig trobar per primera vegada el nom Matschke quan em vaig traslladar al meu xalet a Erts, ja que hi vaig trobar al jardí un vell cofre de te de fusta i que de seguida em vaig posar a fer servir com a galleda de compostatge. Havien escrit Matschke pels costats i era dels que s'utilitzen per al transport a tot el món. Havien de passar uns quants anys abans que jo descobrís qui eren els Matschke. Com va arribar a Erts la caixa de te encara no ho sé, però sí va resultar molt útil. Vivint a la comunitat d'anglesos em vaig oferir com a voluntària per a la Fira Benèfica de Nadal a la Massana treballant en la secció de cafè durant un parell d'anys. Sempre m'han interessat els llibres de flors silvestres i l'Ann va tenir l'amabilitat de trobar-me'n alguns perquè ella organitzava aleshores com avui encara el gran estand de llibres de la Fira. És un fet de la vida [i molt al contrari del que el meu marit pensa] que mai es poden tenir massa llibres de flors i de llibres de flors silvestres en particular. De manera que vaig traslladar la meua lleialtat dels sandvitxos i cafè als llibres i crec que aquí és quan vaig començar a adonar-me del gran coneixement que té l'Ann de les flors silvestres d'Andorra. Vaig començar a adquirir tots els llibres d'ADN, em va encantar la guia de les orquídiades i de seguida em vaig quedar enganxada.

En els darrers anys he estat molestant l'Ann per saber-ne més; ella amablement em va donar una llista de totes aquelles plantes conegudes que creixen aquí i em vaig posar a buscar-les. Així, a la primavera i a l'estiu la contacto per telèfon o correu electrònic per saber on es pot trobar una determinada planta o quan podem anar a caminar. Ella té la paciència d'un sant. El seu coneixement és infinit, després d'haver passat més de vint anys a Andorra amb el seu marit Horst i amics, anant d'excursió per tot el país, establint coordenades, fotografiant i anotant tot el que troba.

M'interessen les flors silvestres, però l'Ann també pren nota d'aus, papallones, insectes i flors. Deixaré a d'altres que parlin de les seves observacions de trencalòs i papallones, any rera any. Vaig necessitar l'ajuda d'Ann per fixar-me que a tan sols 100m del meu xalet a Erts hi ha la única localització de *Epipactis palustris* o *Marsh helleborine*; no deixa de sorprendre'm que els Matschke l'hagin pogut identificar a sota de la vegetació. Malauradament també ens ha passat d'anar a un lloc en què s'havia localitzat una planta, per trobar que el lloc ara és totalment erm, que la roca que havia estat coberta de *Ramonda myconi*, per exemple, ha estat totalment destruïda, o que el lloc ha estat transformat a cops de bulldozer i que s'hi han construït cases o una carretera. Quin desencís! Encara em queden aproximadament 200 espècies de flors per localitzar, he d'aprendre coses sobre els arbres i les moltes, i ni he començat amb els aproximadament 800 variants d'herba. Si us plau, Ann, sigues pacient. Encara tinc molts més preguntes a fer i muntanyes a escalar. Però hauria de fer esment d'un triomf: un dia del juny passat, vaig trobar una quarantena de *Paris quadrifolia* en un bosc. Va ser la meua primera trobada. Estava impacient de portar-hi l'Ann, i hi varem tornar tres dies mes tard per trobar-hi no quaranta, sinó prop d'un miler de plantes.

M'agradaria molt escriure un App sobre les flors silvestres d'Andorra; tinc un App en francès que té algunes coses bones però també errors. Seria un gran salt endavant cap a una tecnologia desconeguda, però quin rept! Però sé que no ho podria fer sense l'ajuda d'Ann. Gràcies, Ann, per tota l'ajuda i pautes que em vas donar en el passat i espero no molestar massa en el futur.

My Friend Ann

I first learned the name Matschke when I moved into my xalet in Erts as there was an old wooden tea chest in the garden which I promptly used as a compost bin. It had Matschke written on the sides and was the sort of thing used to transport one's possessions around the world. It was to be a few years before I discovered who they were. How it came to be there, I don't know, but it was very useful.

Living amongst the English community I volunteered for the Christmas Fair in la Massana and worked in the cafe section for a couple of years. I was always interested in wild flower books and Ann was kind enough to find some for me as she organised, and still does, the large book stall. It's a fact of life [and quite contrary to what my husband thinks] that you can never have too many flower books, and wild flower books in particular. So I moved my allegiance at the Fair from sandwiches and coffee to Books and I guess that's when I started to realise just how great a knowledge Ann has on the wild flowers in Andorra. I managed to acquire all the ADN books, loved the Orchid guide and after that, I was hooked.

Over the last few years I have been pestering Ann to know more; she kindly gave me a list of all those plants known to grow here and I set about finding them. So in spring and summer I'm on the phone or email wanting to know where a certain plant might be found or when can we go out walking? She has the patience of a saint, her knowledge is infinite, having spent twenty years and more with husband Horst and friends tramping over the whole of Andorra, using grid references, photographing and recording all that could be found. My interest is in the wild flowers but Ann records the birds, butterflies, insects and flowers. I leave it to others here to talk about her lammergeier and butterfly watch year after year after year.

I needed Ann to advise me that within 100m of my xalet in Erts is the only location of *Epipactis palustris* or *Marsh helleborine*; how the Matschkes ever found them buried in the undergrowth still amazes me. Unfortunately we have also been to locations to look for a particular plant only to find that the site is bare, that the rock which used to be covered with, say, *Ramonda myconi*, has been stripped of all plants, or the site has been bulldozed, there are houses, or a road has been put through. Oh, the disappointment. I still have about 200 wild flowers to find, I need to learn about the trees, the mosses and I haven't even started on the 800 or so grasses yet. Please be patient, Ann, I have a lot more questions to ask and mountains to climb. I should mention one triumph: the day I found about forty *Paris quadrifolia* in a wood last June. It was my very first sighting. I couldn't wait to take Ann and three days later we returned only there weren't forty, but close to a thousand.

I would love to write an App on Andorra wild flowers; I have a French App which is pretty good but there are a lot of errors. This would be a huge leap into unknown technology but what a challenge. But I know I couldn't do it without Ann's help. Thank you, Ann, for all your help and guidance in the past and I hope not to be too annoying in the future.

Gabrielle Keep

Text: Sergi Mas i Balaguer Aixovall, abril del 2011

Vaig trobar per primera vegada el nom Matschke quan em vaig traslladar al meu xalet a Erts, ja que hi vaig trobar al jardí un vell cofre de te de fusta i que de seguida em vaig posar a fer servir com a galleda de compostatge. Havien escrit Matschke pels costats i era dels que s'utilitzen per al transport a tot el món. Havien de passar uns quants anys abans que jo descobrís qui eren els Matschke. Com va arribar a Erts la caixa de te encara no ho sé, però sí va resultar molt útil.

Vivint a la comunitat d'anglesos em vaig oferir com a voluntària per a la Fira Benèfica de Nadal a la Massana treballant en la secció de cafè durant un parell d'anys. Sempre m'han interessat els llibres de flors silvestres i l'Ann va tenir l'amabilitat de trobar-me'n alguns perquè ella organitzava aleshores com avui encara el gran estand de llibres de la Fira. És un fet de la vida [i molt al contrari del que el meu marit pensa] que mai es poden tenir massa llibres de flors i de llibres de flors silvestres en particular. De manera que vaig traslladar la meua lleialtat dels sandvitxos i cafè als llibres i crec que aquí és quan vaig començar a adonar-me del gran coneixement que té l'Ann de les flors silvestres d'Andorra. Vaig començar a adquirir tots els llibres d'ADN, em va encantar la guia de les orquídiades i de seguida em vaig quedar enganxada.

En els darrers anys he estat molestant l'Ann per saber-ne més; ella amablement em va donar una llista de totes aquelles plantes conegudes que creixen aquí i em vaig posar a buscar-les. Així, a la primavera i a l'estiu la contacto per telèfon o correu electrònic per saber on es pot trobar una determinada planta o quan podem anar a caminar. Ella té la paciència d'un sant. El seu coneixement és infinit, després d'haver passat més de vint anys a Andorra amb el seu marit Horst i amics, anant d'excursió per tot el país, establint coordenades, fotografiant i anotant tot el que troba.

M'interessen les flors silvestres, però l'Ann també pren nota d'aus, papallones, insectes i flors. Deixaré a d'altres que parlin de les seves observacions de trencalòs i papallones, any rera any. Vaig necessitar l'ajuda d'Ann per fixar-me que a tan sols 100m del meu xalet a Erts hi ha la única localització de *Epipactis palustris* o *Marsh helleborine*; no deixa de sorprendre'm que els Matschke l'hagin pogut identificar a sota de la vegetació. Malauradament també ens ha passat d'anar a un lloc en què s'havia localitzat una planta, per trobar que el lloc ara és totalment erm, que la roca que havia estat coberta de *Ramonda myconi*, per exemple, ha estat totalment destruïda, o que el lloc ha estat transformat a cops de bulldozer i que s'hi han construït cases o una carretera. Quin desencís! Encara em queden aproximadament 200 espècies de flors per localitzar, he d'aprendre coses sobre els arbres i les moltes, i ni he començat amb els aproximadament 800 variants d'herba. Si us plau, Ann, sigues pacient. Encara tinc molts més preguntes a fer i muntanyes a escalar. Però hauria de fer esment d'un triomf: un dia del juny passat, vaig trobar una quarantena de *Paris quadrifolia* en un bosc. Va ser la meua primera trobada. Estava impacient de portar-hi l'Ann, i hi varem tornar tres dies mes tard per trobar-hi no quaranta, sinó prop d'un miler de plantes.

M'agradaria molt escriure un App sobre les flors silvestres d'Andorra; tinc un App en francès que té algunes coses bones però també errors. Seria un gran salt endavant cap a una tecnologia desconeguda, però quin rept! Però sé que no ho podria fer sense l'ajuda d'Ann. Gràcies, Ann, per tota l'ajuda i pautes que em vas donar en el passat i espero no molestar massa en el futur.

A propòsit de l'Ann Matschke

Estaria molt per sobre del meu propòsit, avui, el intentar articular una explicació profunda i adequada, en breus paraules, sobre la complexa història del moviment naturalista a Andorra. Però penso que la majoria estareu d'acord que cal retre un homenatge a les persones, que sovint a l'ombra, han contribuït enormement en la dibuixar la cartografia del coneixement del medi ambient que a hores d'ara tenim del nostre país.

En aquesta vetllada de l'Àgora Cultural d'enguany, el meu escrit va sincerament enfocat a retre un homenatge a l'Ann, qui amb el seu difunt marit, l'Horst, i provinents de Zàmbia, varen escollir a principis dels anys 80, la nostra terra andorrana com a terra d'acollida. Nascuda a Alton (Hampshire, UKRegne Unit), l'Ann va marxar l'any 1961 cap a l'Àfrica, on va treballar anys en la indústria làctia, per la qual cosa avorint avorix fins a hores d'ara els iogurts, la mantega i el mató!

Vivint a cavall entre Kenya i Zàmbia, de ben segur que la gran biodiversitat de la Vall del Rifit va fer créixer en l'Ann el seu interès per la natura, fins a arribant arribar a graduar-se en biologia.

L'Ann ha viatjat per innombrables països, interessada per la cultura, l'arqueologia i sobretot apassionada per la diversitat i riquesa d'una natura exaltantextulant. Per citar esmentar sols alguns dels països visitats diríem a tall d'exemple: l'Equador, Veneçuela, Namíbia, Gàmbia, el Perú, el Brasil, l'Uzbekistan, la península de Kamtxatka, el cinturó de foc del Japó als Estats Units d'Amèrica... En cada un dels espais visitats, la sensibilitat i l'emoció de veure's, com a ésser humà, formar part d'aquesta riquesa que es és la biodiversitat de la Terra, han colpit al llarg dels anys en l'Ann un tarannà especial i una serenitat digna d'elogi.

L'hi conec, a l'Ann, varies diverses passions: la lectura, la música clàssica, la prehistòria -especialment l'art parietal-, i principalment tot el que té relació amb la natura. Doncs sí, amics, a l'Ann li interessa des del vol de l'orenetta fins al majestuós marcòlic pirienc, per posar-ne dos exemples. També l'hi conec varies diverses virtuts però en destacaré una de sola: el perfeccionisme.

Ens vàrem conèixer amb l'Ann a finals dels anys vuitanta col·laborant amb l'Associació per a la Defensa de la Natura (ADN), una ONG sense ànim de lucre que ha basat històricament els seus propòsits en tres línies bàsi-

per Josep Argelich i Baró

Àngels Mach i Buch

ques d'actuació: la recerca, la divulgació i la conservació del patrimoni natural d'Andorra. Un dels factors importants a l'hora de cohesionar i integrar les persones (sigui quina sigui la nacionalitat, la religió o la cultura), és la passió i l'amor per elements comuns, i la natura n'és un de mundial. Recordo encara com que en un matí fresc de primavera ens vàrem trobar, prismàtics al coll, passejant per un bosc de Sant Julià, cercant els rastres del gall fer. En aquells moments no calen paraules, no cal parlar de casualitats, està queda clar que als dos ens apassiona un element comú, i aquest fet mou muntanyes!

No cal dir que Andorra ofereix a l'amant de la natura una diversitat excepcional, dins d'un territori reduït. Avui ho sabem i podem afirmar-ho, però cal reconèixer que 25 anys en-re, la biodiversitat a Andorra era una perfecta desconeguda. Un grapat de persones, amb esforç i perseveració, han dedicat, des de l'altruisme, molt del seu temps a recórrer camins, corriols i camp a través per arribar a detectar, identificar i anotar en una base de dades les seves observacions.

L'Ann es és una d'elles. Ha gastat la sola de moltes botes de muntanya per recórrer els racons del nostre territori, pacientment ha escrutat l'horitzó per seguir la migració de les aus, finament ha parat l'orella per escoltar el cant del ocells, promptament s'ha ajupit per identificar una flor insignificant. No hi ha dubte que es coneix la intimitat de la natura del nostre país com pocs.

A tall de recordatori, i segurament no de forma exhaustiva, cal dir-vos que l'Ann ha participat activament en:

- *l'Atlas dels Ocells Nidificants d'Andorra*, que va suposar 6 sis anys intensius de treball de camp i 3 tres anys més per a la redacció i la validació dels textos -(1992-2001-).
- El Pla d'Actuació d'actuació per a la Conservació del Trencalòs trencalòs (PACT), iniciat-se l'any 1999 i que va per-

metre documentar la primera nidificació d'aquesta espècie emblemàtica dels Pirineus dins el territori andorrà.

- El BMS (Butterfly Monitoring Scheme), que permet any rere any seguir l'estudi de les poblacions de papallones diürnes, ocupant-se especialment del segment de Fontaneda.

- El programa LANIUS Lanius, que ha tingut dos eixos: el seguiment de la reproducció de diverses espècies d'aus amenaçades fruit del treball de l'Atlas, i el programa de seguiment de les poblacions d'ocells comuns (SOCA) tant a la primavera com a l'hivern.

- El programa PERNIS Pernis sobre el seguiment de la migració post-nupcial de rapinyaires i d'aus planadores -(2003-2009-).

- El catàleg florístic (Check-list) -(2003-) i el *Libre Vermell vermell de la flora d'Andorra* -(2007-).

- La participació i la coordinació durant molts anys de l'*European Birdwatch*, dins el programa internacional de l'associació Birdlife International amb l'objectiu de difondre a la societat, i especialment als infants, la riquesa i el valor dels ocells.

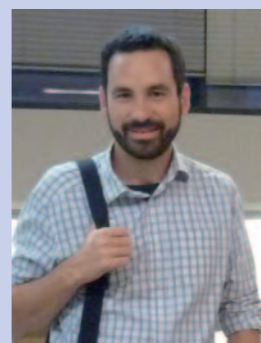
- La publicació del llibre *FLORS Flors d'Andorra* -(1992-).

No hi ha dubte que l'Ann disposa, podem dir-ho, d'una intel·ligència naturalista: es és capaç de comprendre el món natural utilitzant habilitats vinculades a l'observació, a la intuïció, formulant plantejaments, i d'una manera senzilla i eficaç arriba a respondre a algunes preguntes del nostre complex ecosistema.

El premi que avui plegats estem celebrant és principalment un acte de reconeixement a la dedicació, a la voluntat, a la generositat, a la perseverança i a l'esforç de persones que com l'Ann ens han ensenyat a conèixer i ens han acompanyat en estimar el nostre país. També he d'agrair a Àgora el reconeixement merescut que ha volgut atorgar a l'Ann i que espero comparteixi per molts anys.

Homenatge a l'Ann Matschke

per Jordi Palau i Puigvert

A principis dels anys noranta del segle passat, començant l'adolescència, el cuquet de la natura em va obligar a sortir de casa a buscar persones amb qui pogués compartir el meu entusiasme, i poder sortir al camp per descobrir les meravelles de la flora i la fauna d'Andorra. Després d'arrossegar (de bon grat!) la meva família a alguna de les excursions que periòdicament organitzava l'Associació per a la Defensa de la Natura (ADN), vaig entrar en contacte amb algunes de les persones que en aquella època eren més actives dins l'entitat, i els vaig parlar de la meva motivació per la natura i per contribuir a millorar-ne el seu l'estat de conservació. Va ser així com vaig acabar anant a parar a una sala de reunions al carrer Doctor Palau de Sant Julià, en el la qual es debatia sobre la conservació de la natura als Pirineus, i es cuinaven projectes engrescadors com el que, anys més tard, seria el monumental *"Atlas dels ocells nidificants d'Andorra"*.

Una de les coses que més em va sobtar d'aquelles primeres reunions, a les quals assistia tan motivat com encuriós, va ser l'elevat percentatge que representaven dins l'ADN un grup de persones que jo veia molt grans (compteu que no tenia ni setze 16 anys...), que parlaven o anglès o francès, i que eren peces clau en el treball desinteressat de l'associació a favor del patrimoni natural del país. Posteriorment, he pensat més d'una vegada fins a quin punt aquelles reunions amb aspecte de clandestines, en dies laborables al vespre, em van servir per practicar idiomes!

En aquella època hi havia més estrangers que andorrans entre els membres actius de l'associació, i aquelles persones eren l'ànima de l'ADN: una multiculturalitat que unia esforços al servei del coneixement i la protecció de la natura. Sense voler ser exhaustiu, entre aquest grup de persones recordo la Marie-Jo Dubourg, la Wiebke Berger, la Jacquie Crozier i el Brian, l'Alex Clamens, l'Antonio Montesinos, la Barbara Melville... i, evidentment, l'Ann Matschke. L'Ann em fascinava: se n'anava sola a mostrejar vessants, prismàtics al coll, o a estudiar la migració de rapinyaires amb una cadireta i el telescopi terrestre; ens esperava, fumant una cigarreta, per dir-nos quins

ocells havia trobat; escrivia les primeres guies de camp sobre flors i orquídes d'Andorra; un dia m'assabentava que havia viscut a KèniaKenya, i després a casa donava voltes pensant quines aventures hauria passat al cor de l'Àfrica; i, de sobte, dies després, em deien que seria fora una temporada, que havia anat de viatge a observar ocells i óssos a KamchatkaKamtxatka, a l'extrem oriental de Rússia... Més enllà d'aquest pou de sorpreses, però, i per damunt de tot, tinc present una persona amable, afectuosa, cordial, atenta, respectuosa... Algú que mai no devia perdre mai els papers; que sempre mostrava una riälla i preguntava per la família; pendent del seu marit, Horst, més gran que ella, al qui va acompanyar fins a l'últim moment...

Crec que l'Ann Matschke representa a la perfecció els valors i els coneixements que han aportat al país un grup molt nombrós de persones vingudes de fora per diferents circumstàncies però que, motivades per la seva passió per la natura, han estudiat el nostre patrimoni natural, l'han divulgat i han ajudat a conservar-lo, desinteressadament, gairebé sempre des de la més absoluta discreció, i des del desconeixement generalitzat de gran part de la població andorrana, als qui quals tant deu. Penso que l'acte d'avui és una magnífica oportunitat per compensar, només una miqueta, aquest deute històric, i per situar l'Ann Matschke i totes les persones a qui ella representa en el lloc que es mereixen en la construcció d'Andorra.

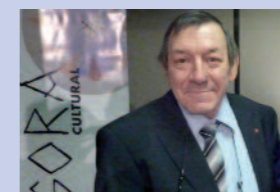
Homenatge a Antoni Morell

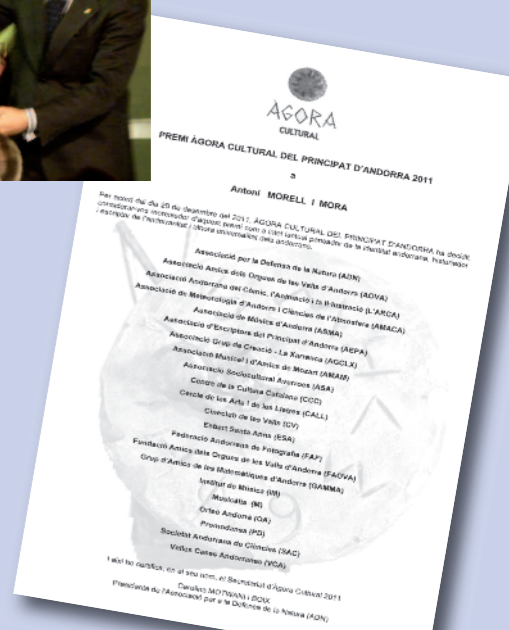
per Rosa M. Pujol i Ribera

Bona nit.
En primer lloc, voldria donar les gràcies a Àgora Cultural, que ha organitzat aquests premis, perquè ha tingut la gentilesa de comptar amb mi a l'hora d'adreçar unes paraules a l'amic Antoni Morell.
Avui, Toni, els que som aquí, hi som per oferir-te un acte de reconeixement i de respecte cap a la teva persona i cap a la teva obra. Un acte que tens ben merescut, perquè sense tu, aquest país s'hauria vist privat de les múltiples aportacions que hi has fet. L'has representat en el camp de la docència, en el de la política, com a ambaixador i, per damunt de tot, com a escriptor. Has donat a Andorra una projecció internacional, i ho has aconseguit de manera modèlica i amb una estimació incondicional.

Ara que estic fent un repàs de la nostra amistat, de l'afecte que ens hem tingut al llarg de tants i tants anys i dels projectes que hem compartit, sento una profunda satisfacció i valoro la sort que he tingut d'haver coincidit amb tu.

Amb el seu pare a la parròquia de la Massana, anys 70

A la vella casa Girau d'Escàs amb 7 o 8 anys

Seminari menor de la Conreria, Barcelona. Recitant poemes de Carner, Riba i Machado, anys 1958-59

A Ciutadella, Menorca, l'estiu del 1950

Jugant de porter a Montblanc. Any 1950-60

Pujant l'Aneto (anys 60)

Quan ja feia temps que jo voltava per casa teva, amb els teus pares, l'Agnès i el Ramon, amb tu i la resta de la família, et vaig tenir de professor, i em vaig quedar de pedra la primera vegada que te'm vas adreçar tractant-me de vostè. Sí, ens tractaves de vostè, però et vas dedicar tant amb en cos i ànima a la docència que vam aprendre grec, llatí, història, filosofia i molt més. Ens vas saber transmetre el gust per la lectura, ens vas eixamplar els horitzons i, sobretot, ens vas ensenyar a estimar aquest país. Concretament a mi, em vas donar l'empenta que necessitava per estudiar a la universitat, i encara recordo la meva germana Assumpta quan deia als meus pares: "és Es el millor professor que he tingut mai."

Vam créixer, en edat i en sabiduriasaviesa, que dius tu, i va arribar l'hora de posar-me a treballar. Vam coincidir un altre cop, i aquells van ser uns anys, per a tu i per a mi, de projectes i d'activitats. Es va publicar la teva primera novel·la, *Set lletanies de mort*, l'editorial Serra Airosa, de la qual tu formaves part juntament amb Francesc Grau, Manel Mas, Antoni Morell, Amadeu Nadal, Joan Rosanes, Antoni Sementé i jo mateixa, va treure al mercat uns quants títols de narrativa, de poesia i d'assaig, i Andorra anava rebent la visita de diversos escriptors catalans, interessats pel país i per la condició de la llengua: Agustí Bartra, Anna Murià, Pere Calders, Vicent Andrés i Estellés, Miquel Martí i Pol, Ignasi Riera, etc.

Tots quedaven atrets per la teva personalitat, els fascinava escoltar el que els explicaves del

país, agraïen la teva generositat i sabien valorar el teu talent literari. D'aquestes trobades i tertúlies en van sortir *Els haikús d'Arinsal* i *Les Estances de Lòria* d'Agustí Bartra, ; *Andorra, postals i altres poemes* de Miquel Martí i Pol, *Nívia* d'Anton Carrera, i diversos actes i manifestacions culturals que ara no vénen ve al cas d'anomenar.

El que a mi m'agradaria fer-te arribar, avui aquí, és un reconeixement amb majúscules per la feina que has fet, per ser una persona honesta, generosa i valenta, per haver defensat el que has cregut just i per haver menyspreat la falsedat i la mentida, per haver tingut el coratge de dir les coses pel seu nom, agraïssin o no. En definitiva, per tot el llegat que has aportat al país.

Quan, encara no fa una setmana, em va trucar el Josep M. Ubach, per demanar-me si podia escriure quatre mots per a tu, en aquest acte d'homenatge, vaig sentir que m'havia arribat el moment de poder-te manifestar l'agraïment més pregon per tot el que he après al teu costat, per haver cregut en mi, pel teu ajut incondicional quan l'he necessitat, per l'apreci que sempre m'has manifestat i per haver acceptat de fer algun projecte junts. Espero que en el futur continuem col·laborant.

I ja per acabar, voldria demanar-te que no canviïs mai, que portis Andorra al cor com ho has fet sempre, que ens permetis continuar gaudint de la teva amistat, de la teva sabiduria saviesa i dels teus nous projectes literaris que aquest país i tots nosaltres esperem de tu.

Un petó i moltes gràcies.

per Ramon Viñas i Farré

Homenatge a Antoni Morell

Amb gran satisfacció participo en els Actes organitzats per Àgora Cultural, en la nova Seu seu del Consell General, per a celebrar el Dia de la Culturacultura, de manera especial per a deixar constància de l'amistat/amistat, de la labor en pro de la Cultura cultura andorrana d'Antoni d'Antoni Morell i Mora, i dels seus esforços per a donar a conèixer el Principat d'Andorra d'Andorra més enllà de les fronteres nacionals. Fer referència a l'obra l'obra d'Antoni d'Antoni Morell ens porta immediatament a la memòria la literatura, les magnífiques novel·les amb rerafons rerefons d'història d'història andorrana. I parlo en plural, doncs ja que l'obra l'obra d'una d'una persona no pot qualificar-se per un sol treball, per important que sigui. És la perspectiva d'una d'una vida dedicada a l'Administració l'administració Pública pública, a escriure, a desenvolupar les funcions que han estat encomanades,

a les relacions personals el que permet trobar unes determinades característiques o un veritable fil conductor a la personalitat d'Antoni d'Antoni Morell. Recordem-ho: "*Boriis I, Rei rei d'Andorra*", "*Set lletanies lletanies de mort*", "*Salvador Espriu i Andorra*", etc. Avui, aquí l'Antoni l'Antoni dona fa la impressió d'ésser de ser tímid, però es tracta d'una timidesa aparent, ja que és una cuirassa amb la que qual es protegeix de tot allò que no forma part del seu món, on els somnis ocupen un lloc destacat. Però davant d'un paper i una ploma per escriure, el Toni es transforma per complet. I fixem-nos que els seus escrits: -llibres, articles de revista o de la premsa, - són plens de preguntes, algunes d'elles sense resposta, d'ombres d'ombres que condueixen inevitablement a la llum, de dolor davant la desraó de la mort i dels sofriments. Ell ens vol transmetre idees per a fer-nos pensar, per a combatre les pors en un món avui dia globalitzat.

I sempre apareix el seu petit país: Andorra. Aquí situaríem "*La Neu neu Adversa*", la lluita per la identitat d'un poble, el que serà un punt de connexió amb el poble txec. Les obres de l'Antoni han estat traduïdes a la llengua Txematxeca.

Als grecs qualificarien la personalitat d'en d'en Toni pels seus escrits com un "*physikós*": Els grecs qualificarien la personalitat d'en d'en Toni pels seus escrits com un "*physikós*": Permeteu-me, molt breument, destacar unes dades. Durant els anys en que què fou Embaixador ambaixador d'Andorra d'Andorra prop de la Santa Seu, va assajar de portar a la pràctica el sentit d'Estatd'Estat, en aquest cas, de

l'Estad l'Estad andorrà constitucional, i ser un ambaixador sense cap tipus de línies polítiques "*en sentit estricte*", doncs ja que com li agradava dir; "*l'ambaixador representa el seu país, complimentant complementa la política del Govern govern que hi hagi*". Sobre la seva tasca en aquestes funcions diplomàtiques, el Copríncep Episcopalepiscopal, Joan Joan-Enric Vives, va dir, en una entrevista publicada el 20 de març del 2010, que havia servit molt bé al país i que per això mereixia un reconeixement. Textualment, t: "*estic estic molt content per la tasca que ha fet*".

Aquestes són unes paraules dirigides a un amic, deixant ben palès el que va dir el romà Quint Ennio: l'amic l'amic segur es coneix en l'ocasió insegura.

Homenatge a Antoni Morell

L'Antoni Pol em demanà de dir uns mots amb motiu d'aquest homenatge, i els puc assegurar que em posa posà en un compromís perquè tenia por de caure en la desmesura o quedar-me curt en lloances. Encara ara dubto si la mesura dels meus mots serà justa, però en qual-sevol dels casos no dubtin que és del tot sincera.

En ocasions el Toni Morell em recorda els anys que fa que ens coneixem i, fent prova d'una memòria extraordinària, m'explica detalls referents a un treball que varem varem fer plegats l'any 83 com si fos ahir mateix. Sens dubte, aquella relació professional va permetre que ens coneguèssim millor i des d'aleshores mantenim una amistat que conreem dia a dia. És cert que d'això ja fa molts anys, però en l'àmbit de l'amistat penso que és més important la qualitat que la quantitat.

L'any 1981, una personalitat reconeguda de les lletres catalanes, Salvador Espriu, m'obrí els ulls amb motiu del pròleg de *Set lletanies de mort* quan deia que l'Antoni Morell està amarat d'un pudorós lirisme. És un observador-historiador precís, exacte i implacable, purifica les seves descripcions-evocacions amb un doll generós d'autèntica poesia. Malauradament, en ocasions són els de fora de casa els que ens fan veure el nostre entorn més proper d'una manera diferent i és en aquell moment quan, no sé per quins set sous tot agafà una altra dimensió.

No cal dir que Salvador Espriu era elegant i contundent, escrupolós amb les paraules i molt reflexiu en la utilització dels mots, sincer i gens afalagador amb qui no s'ho mereixia. L'estima de l'Antoni Morell envers la nostra terra i els que l'habitarem ha estat al llarg de tota la seva vida el motiu i l'origen de les seves reflexions, ja sigui a través de la premsa escrita, o en les seves obres literàries conegudes a bastament per tots nosaltres. L'arrelament i la defen-

per Josep M. Ubach i Bernada

sa incondicional de la nostra identitat han estat i són la seva vida. Un dia vaig sentir no sé on: "Si l'Antoni Morell no existís l'hauríem d'inventar."

Vull explicar-los una anècdota que em succeí no fa pas massa temps.

L'any passat, lluny d'Andorra, vaig seure a la terrassa d'un bar per esperar un amic. Era un bar amb una música força interessant. Barrejava el pop, el jazz i la música d'autor, i gairebé tots els temes, sense ser extraordinàriament comercials, eren prou coneguts. De sobte vaig sentir la veu d'un cantant que, en un idioma difícil d'entendre, explicava la seva dificultat per escriure les lletres de les seves cançons. A mesura que escoltava els seus mots descobria un cert paral·lelisme metafísic i, absort en aquest pensament, vaig agafar el llapis i vaig intentar recordar les paraules d'aquella cançó que més o menys deia això.

"Si no pogués escriure seria mut. Condemnat a la violència en la dictadura del secret. Submergit per tots aquests sentiments sense paraules. M'esborraria com un mar sense aigua. La meva vida no seria la mateixa. Els instants de felicitat són eclipsis quan no són el-lipsis.

Aleshores escric en la urgència, com si la meva vida en depengués sota les sirenes de les ambulàncies.

Escric per instint, per supervivència. Em sorprenia escrivint per suportar la vida. Sí, hi ha massa de mi en els meus escrits. Potser que no escrigui més, m'escridasso a mi mateix. Abandono el meu ésser a les meves paraules, doncs l'escriptura sense ànima no és res.

Seminari menor de la Conreria (1958-59)

Primera vegada que un andorrà va ser present com a observador a la seu de la Unesco, a Ginebra. Any 1975

Amb Agustí Bartra i Anna Murià a Arinsal. Anys 80

Discurs d'investidura dels MI Srs. Estanislau Sangrà i Enric París. Anys 70-80

L'Antoni Morell amb el pare, Ramon Morell, a Escàs. Anys 80

Amb el seu gos (1981)

Només escric per oblidar. A vegades perquè no puguin oblidar mai. Perquè no puguin negar el martiri dels valents.

Sovint escric volcans que gravo amb tinta de foc.

Escric únicament per dir veritats.

Si no tingués les paraules, què seria jo?

Escric sobretot per comunicar i perquè encara crec en compartir, en l'intercanvi d'emocions. No canviarem el món, només serem cronistes d'un periòdic en blanc i negre al qual intentem posar-hi colors.

Però si no canviem el món, el món tampoc ens canviarà. Tenim cors en els nostres bolígrafs i la sinceritat com a virtut.

Quan em sento perdut en la boira, faig cantar la meva amargor.

Escric aleshores, crido, escric.

No tinc elecció, escric, crido, escric..."

En rellegir aquest text la ciutat semblava més humana, els sorolls havien emmudit una llarga estona, la calor i la humitat s'havien fet benèvols i en aquest curt espai de temps la veu d'un cantant anònim, sense voler, em va fer pensar amb en Andorra i la meva gent, en aquest cas en l'Antoni Morell.

Toni Morell, gràcies!

Avui, 28 de febrer del 2012, és un dia memorable. Àgora Cultural d'Andorra, "l'àmbit de tots els àmbits", per dir-ho amb mots de poeta –en aplegar en el seu sí si les 21 entitats que la formen–, ens ha convocat aquí, en aquest espai del Vestíbul vestíbul del nou Consell General, per celebrar el Dia de la Cultura cultural i atorgar, en aquesta nit de reconeixements, els premis Àgora Cultural 2011. El meu agraïment al Consell General en la persona del Sr. Síndic, Vicenç Mateu, aquí present; al Ministeri ministeri de Cultura, present aquí també el Ministre ministre, Sr. Albert Esteve, i a tots els que formen aquesta magnífica plataforma que és Àgora Cultural. Vivim a Europa, en aquest *annus horribilis* que serà el 2012, una profunda crisi de sentit, de creixement i d'horitzons. Des de fa dies, els seus dirigents sembla que ho encerten en a sentir-nos pitjor avui que ahir i millor que demà. Com deia, però, la Mafalda, el món, sí,

Acompanyant Òscar Ribas a Barcelona, saludant Adolfo Suárez (1982)

Amb Pere Calders. Anys 1980-90

Presentació dels llibres d'Antoni Morell amb els senyors Cassany

Formant part del primer Govern d'Andorra (1981)

està malament, sort que està tan lluny! Ens permet així poder gaudir d'aquesta vetllada. Estimat Toni, que què diré que no sàpigues ja? Quines paraules puc adreçar-vos, benivolguts tots, que no hàgiu ja sentit sobre el Toni Morell?

Tempus fugit. Ho saps bé, ho sabem bé tots nosaltres. Deu fer ja uns 36 anys que en aquest mateix lloc lloc –potser una mica més amunt, en l'espai del desaparegut Hotel hotel Mirador – m'explicaves Casa de la Vall per primera vegada. Gràcies, Toni, per haver-me obert les portes d'aquest petit país, al costat de la Lídia Armengol, a mitjan dels anys 70, quan arribo al país buscant feina. Avui, a pocs mesos de jubilar-me, puc dir-ho: em vas fer fàcil, entenedor i possible aquell ciceronià "*ubi bene ibi patria*". Aquest "*allí on estàs bé, allí hi tens la pàtria*", me'l vas fer meu i varem varem iniciar un camí que encara dura: Andorra a la recerca d'un relat que, mirant des del *Manual Digestdigest*, conquistés el futur. Toni, ho he dit altres vegades –i ho vaig escriure no sé on–: formes part, amb altres, de la generació romàntica, formes part també de la meua íntima íntima geografia andorrana i, definitivament, formes part del meu paisatge espiritual.

On començà aquest paisatge? Molt probablement 50 cinquanta anys enrere quan tu, al Seminari seminari de Barcelona, i jo, al de La Seu, intentàvem –i ho aconseguíem– traduir del llatí el discurs *Pro Archia* de Ciceró, una obra mestra de la literatura universal, de l'any 62 a.C. En la seva primera part, el tema central és la discussió sobre la ciutadania del poeta grec Àrquias. Esbrinar si Àrquias tenia o no la nacionalitat romana. (La nacionalitat com podeu veure i bé sabeu, és un tema etern, com aquests dies també ho és entre nosaltres.). Ciceró és es troba en mig de la *lex Plaútia Papiria* i de la *lex Papia*, que per a l'afluència d'estrangers a partir del segle II a.C. no podien participar en els negocis ni en la vida pública. Ciceró defensa la ciutadania romana d'Àrquias. En el fons, Ciceró defensava la seva. Ell no era romà. Era un *homo novus*, sense avantpassats romans. Era un nou vingut. Ciceró és es defensa, per tant, a si mateix.

En la segona part es troba la grandesa del seu discurs. No pot Roma perdre un poeta tant gran com Àrquias. I Ciceró passa a la defensa de la cultura literària, de la "*humanitas*", de les lletres com el millor camí per a l'home que aspira a la plenitud de la seva humanitat. És l'exhortació al cultiu de la paraula i, conseqüentmentconseqüentment, Ciceró defensa la seva pròpia cultura i intenta demostrar com la seva formació general humanista l'havia enriquit com a orador i polític al servei de la comunitat de Roma. Dos conseqüències en treu Ciceró, molt conegudes i conreades pel

Toni Morell, que constitueixen la cultura humanística:

El cultiu de la literatura, com a experiència de la paraula.

El cultiu de l'història, com a "*magistra vitae*". Tota aquesta segona part del discurs és un elogi de les lletres i de la creació literària, dels poetes, escriptors i historiadors, que escriuen "entusiasms", habitats per la divinitat ("*ent-heós*"), seguint les ensenyances de Plató.

Petrarca descobrirà aquesta "*Oratio pro Archia*" a Lieja el 1333 i des de llavors se l'ha considerat una obra fundacional, que inaugura la reflexió sobre la importància de l'activitat intel·lectual de l'home, de l'experiència literària. Aquest discurs a favor d'Àrquias és la primera reflexió sobre el gran valor que tenen les lletres per a les persones i per als pobles: el lloc central de la paraula en la vida i, d'aquí, el lloc central dels "*studia humanitatis*", de l'humanisme que ha bastit tot el nostre món occidental, en el convenciment que el saber fa millor l'home.

Doncs bé, en els anys de la traducció del "*Pro Archia*" a Barcelona començà l'humanisme del Toni, "*l'homo humanus*" que tots coneixem, defensor de la cultura andorrana. Avui, aquí a primera fila, amb el seu inseparable bastó, puc dir que tot ell és una polifonia. Professor, assessor pedagògic, secretari general de la Sindicatura i del Govern, historiador, advocat, escriptor, ambaixador... "És moltes coses", li diu Agustí Bartra en una carta- epíleg d'aquesta gran obra seva –la millor– que és "*Set lletanies de mort*". Un retaule, un cant i una diatriba d'aquest estimat país nostre. "Amb el seu art sever, Antoni Morell ens invita a contemplar-lo i, de retop, a emmirallar-nos-hi...", va escriure Salvador Espriu en el pròleg. Fa pocs dies s'ha publicat i presentat a Espanya l'assaig d'Àngel Gabilondo "*Darse a la lectura*". És una expressió que se li escau plenament al Toni. Ell sempre ha sabut que llegint conquereixes tots els temps, ja que necessitem la companyia dels que han viscut, han pensat i viuen amb nosaltres. És, una altra vegada, Ciceró i Àrquias: el valor etern de la paraula i la lectura com una de les activitats que cal fer cada dia. És una de les regles monàstiques del Toni.

Acabo amb la lectura d'aquest fragment final de la nota de lectura d'Agustí Bartra a "*Set lletanies de mort*": "No és tracta de fer de poloramiques d'un passat que no fou precisament un paradís (no ha existit encara l'home aural sobre la terra) sinó de denunciar una alienació que gira a l'entorn de la usura més cega i voraç. El teu crit de protesta s'afua com una mena d'anhel de salvaguardar un futur que sigui el somni d'unes realitats harmonioses de supervivència humana, el serpent d'estrelles que es mossega la cua i es converteix en el cercle de l'etern retorn..."

Gràcies, Toni, per ser un home de lletres, pel teu esforç, per la teua lluita per la identitat d'un poble, per l'andorranitat.

I recorda, Toni, que un acaba sent el que els altres diuen que ets.

El meu més sincer i agraït reconeixement!

Biografia

Antoni Morell i Mora

Va néixer a Barcelona el 14-12-1941, de casa Giraut d'Escàs. És advocat i escriptor.

Va estudiar teologia, història i filosofia, i es va llicenciar en dret.

Va ser professor del col·legi Sant Ermengol i de l'institut Janer, i va exercir d'assessor pedagògic del Consell General quan es va posar en marxa el procés dit d'*andorranització* (Formació Andorrana).

Va ser secretari de Sindicatura del 1973 al 1981, secretari del primer Govern d'Andorra del 1981 al 1984 i ambaixador d'Andorra a la Santa Seu del 2005 al 2010.

Ha publicat, sol o en col·laboració amb altres autors, obres de periodisme, història i crònica social, entre les quals *693 anys després* (en col·laboració amb Elidà Amigó, 1971), *Andorra 1947* (1976), *L'Estat andorrà* (en col·laboració amb Manuel Mas i Jaume Bartumeu, 1977), *Un memorial per a un poble: el 'Polítar andorrà'* (en col·laboració amb Lídia Armengol i Manuel Mas, 1978), *El Consell General (1672-1979)* (en col·laboració amb

Lídia Armengol i Manuel Mas, 1980), *Notícia de la Massana* (1985), *Salvador Espriu i Andorra* (1987), *Carta Pobla d'Andorra* (1987), *Andorra, vol insòlit* (1989), *Set lletanies a mort... i una altra* (1991), *L'esdevenidor assumit* (1992), *Predicant en el desert* (1992), *Tastar Andorra* (1995), *Karen, la nena de la llum* (1996), i *Andorranes i andorrans* (2002). Ha publicat a *Quaderns d'Estudis Andorrans* i en altres publicacions treballs de recerca històrica sobre la Revolució Francesa i Andorra, Andorra a la segona meitat del segle XVIII, la Nova Reforma 1866, la Revolució del 1933 i la història de les telecomunicacions a Andorra, i va col·laborar en la transcripció del *Polítar andorrà* i del *Manual digest*.

En creació literària va col·laborar a *Poemes per Andorra* (1981) i *Andorra* (carpeta d'aquarel·les de Carme Mas) (1986), i ha excel·lit en la novel·la amb *Set lletanies de mort* (1981), *Borís I, rei d'Andorra* (1984), *Als límits de l'alba* (1985) i *La neu adversa* (1999) amb la qual va obtenir el premi Carlemany 1999. Va ser cofundador de la revista *Andorra 7* i de l'editorial Serra Airosa, i és col·laborador habitual de la premsa d'Andorra.

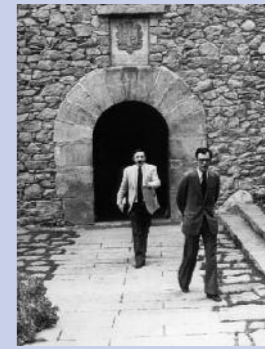
Va ser membre fundador de l'Associació d'Escriptors del Principat d'Andorra el 1995, i el 1999 va impulsar el projecte del Museu del Llibre a la Massana.

Secretari d'Estat del primer Govern d'Andorra (1981)

Presentació de credencials al Vaticà

Casa de la Vall, amb Manel Mas. Anys 1958-60

40 anys després

per Antoni Pol i Solé

El mes d'octubre de 1971 es presentava l'edició del llibre *693 anys després, d'Elidà Amigó i Montanya i Antoni Morell i Mora*, dos joves intel·lectuals compromesos amb Andorra i que va suposar l'inici d'una nova etapa, la de la recuperació de l'andorranitat conscient, que havia de durar fins a l'assoliment de la Constitució escrita del 1993.

En una clara al·lusió a la situació d'Andorra 693 anys després de la signatura dels Pariatges del 1278.

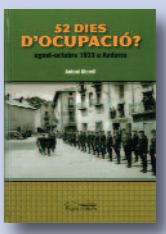
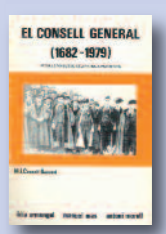
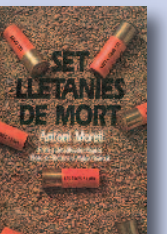
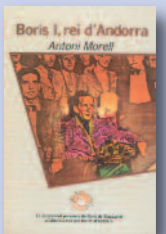
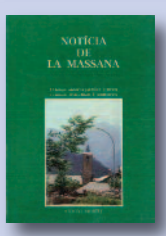
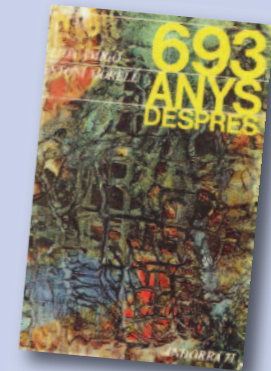
Quaranta anys després val la pena recordar-lo perquè, a més de l'inici d'aquesta etapa, en ell ess'hi troben contingudes essències i fragàncies de l'Andorra que ens ha precedit, de la que s'ha forjat i de la que és possible forjar.

Es va presentar, al col·legi Sant Ermengol, com el primer intent andorrà d'anàlisi sociològica d'Andorra, tot i ser clarament un detonador polític. Recull 32 entrevistes, 28 fetes a 29 homes, 1 a un grup de 6 dones, 1 a 4 funcionaris homes, 1 a 2 corresponsals de premsa homes i 1 al col·lectiu el El Grup del Dijous, d'una trentena de persones, d'entre les quals se n'ofereix a continuació alguns fragments.

És en aquest llibre on apareix escrita, en diverses ocasions, la paraula *andorranitat* per primera vegada, que es conegui.

En Baltasar Porcel a en la introducció la recull coneixedor de la seva novetat i notorietat. I en paraules seves: "... "...en l'evolució del món d'avui [...] no per ésser andorrana es salvarà una gent, sinó perquè el tipus de nacionalitat andorrana és un dels més substancials elements de creixença i de llibertat individuals i col·lectives que hi pot haver en el món de demà [...] Andorra serà realment Andorra en la mida que hi hagi més gent que es senti andorrana..."

Els mateixos Amigó i Morell justifiquen els testimoniatges que han volgut recollir en la "Fe fe en nosaltres mateixos, en la nostra voluntat de vèncer la més terrible temptació dels andorrans que és la inconstància. I fe, per damunt de tot, en el nostre país. En la validesa de les seves institucions. En el seu indestructible afany de supervivència. I en el caliu que, malgrat les aparències, mai no s'ha extingit totalment al si de la nostra ànima col·lectiva: el sentiment d'andorranitat [...] l'opció que prenem [...] és la de voler mantenir a tot preu el fet andorrà... Ser

andorrà ha de significar engatjar-se al país i treballar per a fer Andorra més andorrana. (I per tant més justa i més lliure). I de cara a l'exterior, posar-se al servei de tothom [...]... la validesa del fet andorrà no ha de provenir exclusivament del rastre històric de set segles sinó en el factor humà andorrà d'avui [...] ... No tanquem els ulls 1. A la disgregació del grup sociològic andorrà [...]... 2. A l'actuació dels Organismes i Institucions dels que depèn la marxa del país. 3. Als aspectes educacionals, socials i econòmics."

En Guillem Adellach i Baró deia: "[...] ... considero que ens manquen andorrans [...]... és molt important que la població andorrana s'eixampli."

N'Antoni Aleix i Santuré deia: "Avui l'andorrà s'oblida d'Andorra. Fa 50 anys, un andorrà hauria donat la seva vida pel país. Avui, mentre els seus afers prosperin, del país ni se'n preocupa. El materialisme va ofegant el sentiment de l'andorranitat. I el que em sembla pitjor és que la joventut segueix el mateix camí."

En Miquel Àngel Canturri i Montanya deia: "Em fa la impressió que Andorra corre sola, com un cavall desbocat i sense regnes, cap a l'esbalçader. Aquí ningú no preveu res, ningú no fixa cap fita, cap òptica, cap punt vers on dirigir l'evolució [...]...".

Gilbert Carrère, delegat permanent, deia: "És precisament la cosobirania indivisa, harmoniosa conjunció de factors espirituals i temporals el secret de la força i l'originalitat d'Andorra. N'y touchons pas."

Josep Cassany i Grau deia: "La gent no es vol comprometre, i sobretot no volen sacrificar els propis interessos als del país [...]... l'immobilisme és absurd. Les institucions han d'anar-se adaptant al que els temps i l'evolució els demanen."

En Francesc Escudé i Ferrero deia: "Crec que poden i han d'haver-hi modificacions de les estructures mentre no s'afecta a cap punt bàsic que pogués comprometre l'arrel del país."

Robert Font i Feliu deia: "crec Crec que tot el que es faci ha de tenir en compte el poble: és del poble d'on ha de sortir tot, tant les coses noves, com les antigues."

En Josep Fontbernat i Verdagner deia: "[...] ...crec que el futur d'Andorra està en ser una nació, una nació federada amb Catalunya, València, Mallorca, el Rosselló i tots els països catalans [...]... Els Coprínceps haurien de regnar però no de governar, ja que el govern d'un país l'ha de portar la gent del mateix país".

Antoni Forné i Jou deia: "Hi ha moltes coses a fer i molt fonamentals: la primera de totes, explotar millor les seves riqueses naturals i concretament la neu, que és la nostra gran reserva per al futur".

En Miquel Lladó deia: "[...] ... crec que avui tant el de dalt com el de baix, tant el patró com l'o-

brer van equivocats, obsessionats com estan l'un i l'altre per l'afer econòmic."

. Raymond Paumier deia: "Crec que la llibertat consisteix a tenir la lucidesa i la valentia de prescindir d'un cert nombre de petites llibertats (amb minúscula) per a fruit d'una sola llibertat (amb majúscula) [...]...".

Antoine i Georges Pérez deien: "En el caràcter dels andorrans hi ha un tret molt positiu, que és el sentit de la responsabilitat i la paraula donada, així com la serietat en els tractes."

. Serafí Reig i Ribó deia: "Vivim al si d'un sistema federal que ens permet de mantenir els nostres punts de vista parroquials en una forma que un règim centralista no toleraria [...]... el sistema federal amb totes les seves imperfeccions, és encara el més convenient i, així ho demostren els països moderns [...]... Quant a les possibles imperfeccions, crec igualment que són més atribuïbles als homes que al sistema o institució, que a mi em sembla la millor."

Joan Rosanas i Moratona deia: "[...] ... els andorrans solen portar el seu sentit de l'individualisme fins tant enllà que sovint els priva de gaudir dels beneficis que dona la solidaritat [...] ... s'imposa com a primera exigència, l'actualització de l'estructura política del país al 1971 [...]... Andorra té una personalitat acusada de la qual emana una forta atracció pel turisme [...] ... L'optimisme ha esdevingut el carburant indispensable del progrés."

Eduard Rossell i Pujal deia "[...]... el poble andorrà és el cor d'Andorra, és a dir, el conjunt de tots aquells que viuen al país i l'estimen [...] ... Els andorrans [...]... son són individualistes en excés [...]... el desenvolupament econòmic ens ha vingut a sobre tan de pressa [...]... ens hem materialitzat. Les coses de l'esperit, avui dia, no es cotitzen massa."

Jaume Sansa i Nequi deia: "Els andorrans són gent pacífica, que senten les tradicions, hospitalaris. En l'aspecte negatiu són excessivament individualistes [...]... Es fa difícil acoblar les institucions andorranes a la teoria dels poders legislatiu, executiu i judicial."

. Jordi Sasplugas i Mateu deia: "[...]... no sé fins a quin punt a Andorra es pot ser o no polític. La gent ocupen càrrecs administratius i prou [...] ... S'han de canviar les estructures, s'han de cercar solucions! És el que tothom diu. Però com? Amb quins mitjans d'acció?"

Antoni Ubach i Mortés deia "[...]... hi ha gestió de la vida pública, però no hi ha consciència de la responsabilitat pública [...]... demanaria únicament és que prenguin consciència de les seves responsabilitats els elegits del poble [...] ... Sóc optimista per naturalesa i estic segur que això és possible. I a més serà un canvi ràpid

[...] ... el procés ja està en marxa, però el que volia dir és que el resultat serà bruscat."

Marc Vila i Riba deia: "Em sembla ja un important valor andorrà el que hom es senti membre conscient i conseqüent d'un poble que ha sabut mantenir-se com a poble al llarg de més d'onze centúries i que considera que encara no ha arribat a mig camí [...] ... i no s'ha fet res en el terreny de l'educació perquè, al cap d'una o dues generacions, tothom tingui com a denominador comú aquests valors andorranos capaços de crear un ideal col·lectiu per a mobilitzar energies socials [...] ... per a mi, és caciquisme o neo-caciquisme pretendre tenir autoritat (moral o de l'altra) pel sol fet de ser titular dominical d'un patrimoni heretat o massa fàcilment adquirit, pretendre i apropiarse indegudament unes plusvàlues no guanyades amb esforç propi sinó amb l'esforç de tota la comunitat, l'anteposar un interès particular i propi a l'interès comú i general, l'actuar per persones interposades [...] ... Es pot fàcilment observar en el panorama andorrà tota una gamma d'actituds i d'accions que poden ser titllades de caciquisme amb tanta o més justícia que les vilipendiar les accions dels vells cacics que, malgrat tot, tenien un cert to de paternalisme romàntic [...] ... crec que l'homo andorranus hauria de ser una síntesi raonada i reflexiva de cultura i formació espanyola i francesa, recolzada en un substracte autènticament andorrà."

. Antoni Vilanova i Ortíz deia: "jo tinc, molta esperança en la generació jove. I en les dones! I soc partidari no sols del vot, sinó de l'elegibilitat. Andorra l'hem de fer entre tots. També sóc partidari d'uns Sindicats"

Joana Cerdà i Cabanes, Carme Traveset i d'Apàricio, Joaquina Calvó i Santuré, Montserrat Jordana i Fiter, Carme Sauquet i Ginesta, i Angelina Mas i Joaniquet deien: "[...] ... no hem arribat encara a obtenir la plenitud de drets, que és el que interessa [...]... malgrat tots els problemes, Andorra es una realitat suficientment sòlida i suficientment important per a anar endavant i crear un futur millor [...]... el fet que cada membre de la família tingui les pròpies conviccions i les exposi en un diàleg honest i franc, no solament no pot perjudicar la vida familiar, sinó que pot constituir un vincle nou i important que sustenti les bases de la convivència familiar en el món modern que s'està creant i que [...]... haurà de recolzar-se en uns fonaments totalment diferents de les tradicionals relacions d'autoritat i jerarquia superior-inferior característiques de la institució domèstica patriarcal andorrana."

Xavier Plana i Sala i Maurici Vincent deien: "Si els andorrans fossin suficientment capaços d'anar adquirint i administrant parcel·les de poder, jo estic segur que en moltes ocasions els Coprínceps les hi cedirien [...] ... Ara per ara els andorrans són massa febles [...] ... però quan

Andorra estigui suficientment preparada i la considerin major d'edat, el més probable és que en facin lliurament als mateixos andorrans."

El Grup del Dijous deia: "Des d'un parell d'anys ençà, però, han sorgit uns grups de joves andorrans que es plantegen el país i assagen de trobar-hi nous camins de convivència social i política."

El llibre en si és el testimoni d'una època que s'acaba i la reivindicació d'una altra. És l'inici conscient del tram final de la transició de la vella a la nova Andorra, iniciada el 1866 i acabada el 1993.

L'Elidà Amigó, imaginativa, romàntica i jovial, amb la seva seguretat, volguda absència de

dubtes i intuïció encertada, a través del seu aprenentatge ens ha ajudat a distingir entre la ficció necessària i la realitat impossible d'Andorra, com a projecte històric.

L'Antoni Morell, original, provocador i atrevit, amb la seva templança, moderant les seves passions, aprenent noves veritats i incorporant-les a la vida quotidiana, a través del seu propi estil i sistema de pensament, s'ha convertit en un catalitzador del canvi necessari i guia per a la societat andorrana de l'Andorra pre i post constitucional.

Ambdós, com a intel·lectuals i exprofessors, ens han transmès el seu mestratge de raó i passió de país durant aquests darrers quaranta anys.

Dia mundial de la poesia - Encamp 2012

Silencis

Ens veien en l'altre, en els silencis, i les paraules són vagues imatges, ecos de sensacions intangibles, pobres metàfores -com les estrelles que et neixen als ulls-, indicis de fets que no es poden precisar: subtileses, gestos discrets que ens sabem de memòria, símptomes d'afectes i de trasbalsos de l'ànim, evocacions dels dies morts i afanyes que minven - advertim bescanvis ens els capvespres- quan som a mig camí de les commocions, d'alegries dolces i desescisos que ens faran més soferts i transigents, i dels plors vessats sobre els infortunats fins que ens reconeguem en els visatges impertorbables de les escultures i jo retrobi, rere els finestrals, al contrallum d'aquell museu bastit damunt megàlits preromans, la mar, l'esplendor blavíssima de les brises d'hivern, el sol del migdia besant la plaça i l'aire de resignada tristesa del teu esguard enfosquit, lliscant lentament pels aparadors, observant fíbules, llànties, daus... emmirallat en la fredor dels vidres.

Manuel Gibert

Retorn
Em deixo guiar per la son

M'aparto un fil...

M'aparto un fil de teranyina de la cara. Ho he fet tantes vegades com si jo no fos l'aranya morta. Morir tants cops en el temps i no haver-ne de fer cas. Quantes estrelles llencem al cel Que, encara calentes, ens tornen a caure al damunt. Tantes que ni ens ajupim a recollir-les, Que ni ens adonem que vivim llençant al cel Les estrelles que conformen el nostre terra. I entre els pilars hi corre l'aire. No en diem decepció, en diem soledat.

Les cases no són parets...

Les cases no són parets i una porta, les cases són una porta amb clau i parets opaques - i finestres també, però tan sols finestres - perquè si les cases fossin de vidre acabaríem en un racó, implorant parets, aixafats pel vertigen d'una casa encarada a la immensitat de les estrelles.

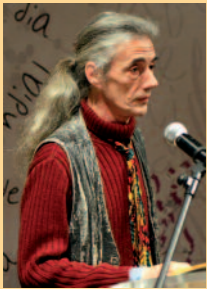
Al cel i a l'horitzó ens dirigim però ens cal tancar la finestra i posar en un gerro les flors. I mirar-les; concretes, nostres, sense que el seu món ens torni la pregunta.

On tot és vidre (Pagès, 2009)

Teresa Colom

Dia Mundial de la Poesia

Enric Casasses

A LA POESIA

amb la blanca llum

abans de fer-se clar somnio «que
siguis tu sempre teua i jo mai meu»

de bon matí de seguida respons
«sigue-ho tu teu que ja ho sóc jo mai meua»

vora la gran finestra del migdia
quedem que sí, que totes dues coses

L'única cosa que existeix és l'excitació universal

Remolins diumenge a la tarda
Remolins dilluns i dimarts
Remolins la santa setmana
Remolins a quilos i a grams

Quan se't passin totes les tandes
I ja et vegis dat i pringant
Deixaràs amb un peu enlaire
Cobradors a quilos i a grams

I tindran raó els que avisaven
Que només és viu i és real
L'esperit que és inagafable
I en tindran a quilos i a grams

Vora mar veient les barques
Estripant papers del passat
Fent-te el lliat al peu d'un arbre
Demanant-te quilos i a grams

Remolins diumenge a la tarda
Remolins dilluns i dimarts
Tramuntana a mitja setmana
Tramuntana a quilos i a grams

Remolins diumenge a la tarda
Remolins dilluns i dimarts
Remolins la santa setmana
Polseguera a quilos i a grams

Sonet

Som paret, la paret de pedra seca
sota el sol, la sargantana, la flor,
més plenament, l'atzavara i el bou
som, i som el pa, som la ganiveta,

som vent de mar, també, som vent d'en terra,
som de la broma, som del morro fort,
som els xisclets dels tretze fills del porc,
immensa i plena de llet som la verra,

i som l'aigua de l'aigua, som la pedra,
som el que queda quan es mor de set,

som foc i som de foc, perquè som llenya,
som res, això, res més, ni més ni menys,

una arrel de follia que travessa
segles inscrita en un branquilló sec.

Romanç de lloc sant

Arbres, herbes, pluja, rocs.
A cada pas la figura
de la roca treu el cap
o l'espatlla o mitja cuixa.

Gairebé no hi ha camí
però el camí que hi ha puja
i sols sabem que pugem,
no cerquem altra ventura

amb branques entre els genolls
i les mans entre la fulla,
fent xip-xap amb els peus xops
i ben remullats de pluja.

Tot són flors de mil estils
de mil en mil, d'una amb una.
Els rocs respiren, cad'un
té el seu gènit, és, actua.

Els rocs s'hi veuen, cad'un,
en sa quietud, actua.

Frega el colze un branquilló,
una pedreta es belluga
i arribem en un replà
d'un munt de roca ventruda.

Tal sí una boca s'obrí
fent una mica de gruta
allà la pedra ens ha dat
l'únic tros de terra eixuta.

A dins de la roca hi ha
un trosset de terra eixuta.

Al sortir-ne he rellicat
en la molla roca nua
i d'esquena cataclac
he sentit el roc com truca

a l'últim os d'aquí baix
i no he notat cap angúnia
sinó un gran agraïment,
sí, no m'ha entrat cap rancúnia

sinó un gran agraïment,
com si fos un al-leluia,
un ai amb un al-leluia.

Nou llibres còsmics

per Antoni Pol i Solé

Nou llibres d'art i ahora nou obres, que haurien pogut ser-ne deu, ens esperem a la galeria Jardín Cosmique Andorra, a Escaldes, al c. Josep Viladomat 30, fins al 17 de maig, en una excepcional mostra de llibres, singulars, inèdits, captivadors i sensacionals que cerquen l'emoció per la sensibilitat i la bellesa, procurant sensacions a la nostra ment, mes enllà del coneixement racional, i per tant dins del coneixement inspirat.

Mai tanta densitat en tan poc espai

Cinc parelles per àmbits artístics, arquitectura, escultura, fotografia, pintura i poesia. Amb Miquel Mercè i Alfons Valdés com a arquitectes, amb Eva Ariza i Joan Canal com a escultors, amb Eduard Comellas i Jean-Luc Herbert com a fotògrafs, amb Zoe com a pintora perdent-se la Rosa Mujal en el camí (dedicada a altres creacions) però ambdues com a ànimes del projecte, conjuntament amb els galeristes amb Jordi Pérez al davant, i amb Teresa Colom i Ester Fenoll com a poetes.

Nou cosmos, o universos, amb nom propi, la Biblioteca filtrada de Mercè, el Primer llibre de primavera de Valdés amb l'obra Seguint la vida, el Blawling d'Eriza, el Punt d'inflexió de Canal amb l'obra Motxilla, la Solució salina de Comellas, els 0° C et moins d'Herbert, l'Eterna ment en busca del paradís de Zoe, La meua mare es preguntava per la mort de Colom i Agradezco tu amor, pero tengo otros planes de Fenoll.

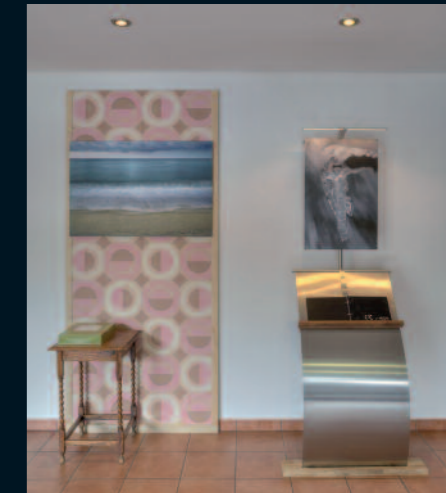
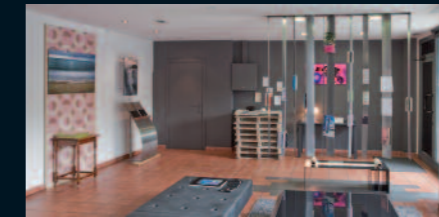
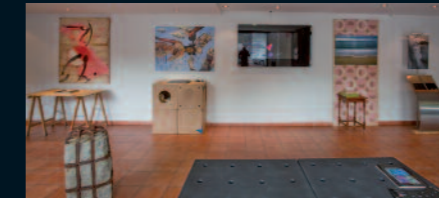
Tots ells dins d'un sol univers. Compartint ahora espai amb l'univers de K-Soul i el seu art per la llum a través del holocinetisme, presentant Dynagrams, Aqualiths, pintures digitals i joies holocinètiques.

Nou llibres d'art, nou obres amb seqüències o fulls "escrits" (escrits, pintats, fotografiats, esculpits, conformats i treballats) mostrats en peces o parts ordenades per plecs, formes o en rotlles, formant un tot. El llibre, desfullat, de Fenoll, formatgejat i convertit en uns materials senzills i banals, desordenats i aïllats s'ofereixen en un doble sentit, pel que són i pel que suggereixen, tot reflexionant entorn a la soledat en el trajecte vital únic i unipersonal al que estem enfrontats. Una artista expressiva i visionària que vol ser lliure i fer-nos lliures participant-nos amb claredat el seu missatge, intentant evitar la incomprensió, l'extremisme i la dispersió.

El llibre, compacte, de Colom, està encaixat com la mort, reclosa en un prisma. Dins del qual se'ns presenten fulls de matèria diferent, morta, fent de suport divers de tantes presències com absències per a prendre nova vida a partir del text quan és captat pel lector. Els textos i la seva quotidianitat real i materialitzada envien impulsos i sensacions prenent vida pròpia.

El llibre, pictòric, de Zoe, desclou una història infinita que no s'atura en el procés continu del viure per morir i renèixer per viure i morir per renèixer i viure per morir i renèixer i així indefinidament o eternament.

El llibre, escultura, d'Herbert, presenta retrats d'escultures en evolució, atemperadament negativa, enteses dins d'un micropaisatge també en evolució que sobreposa ahora aigua i gel. Un seguiment i selecció minuciosos a la recerca de còctels compostos d'aigua, llum, temperatura i gust.

El llibre, fotogràfic, de Comellas, convertint la mar en terra i aire, materialitzant la seva superfície endins la terra o esvaint-la fent-la etèria, enlaire, ens vol mostrar, enganant la mirada, la possible continuïtat d'aquestes realitats que considerem separades. Com una baralla de cartes tancades en una capsula de paper fotogràfic a l'espera de ser revelades i desvetllades en ser premudes per una punta i aixecades i deixades ràpidament de l'altra donant vida i moviment a una idea.

El llibre, petri, de Canal, presenta, sòlidament i fixa, abans que es perdi, un enamorament. L'intangibile tangibilitat i tancat amb pany i forrellat dins d'un enreixat. I cada fulla una llosa esgarrapada o foradada, incrustada o impresa per la memòria viscuda feliçment, en el doble objectiu de ser guardada com un tresor i assaborir-la quan sigui un record. La motxilla també de pedra, que l'acompanya, n'és el seu destí.

El llibre, joc, d'Ariza, és certament i ahora un joc de bitlles i un joc de paraules amb el bla-bla que hi apareix i que se n'endevina, d'un llibre, o onomatopèicament que se'n pot derivar. Ceràmica, paper i imatge en moviment jugant, és a dir presentant-se com el que no són i insinuant el que sí poden ser. El llibre, gràfic, de Valdés, ofereix uns relats qualse-

vol, sense relació entre ells, només la que té a veure amb els sentiments que han provocat en l'artista, que els relliga l'un rere l'altre amb la simplicitat d'un gran creador plàstic amb l'experiència del qui coneix i accepta que la vida segueix i cal seguir-la, poc a poc, sense pressa, sense pausa i sobretot amb traça.

El llibre, funcionalista, de Mercè, resol la forma a través de la funció, en un doble salt mortal, amb imaginació i eficiència sense renunciar a l'espai, més aviat al revés, fent del llibre l'excusa per a crear un espai. El llibre sense fulls o d'un sol full, continu i enrotllable explica com generar un espai per a resoldre, amb enginy, com guardar els llibres i fer-ho en l'espai.

Nou propostes aparentment diverses que permeten ser lligades entre elles de manera molt sorprenent,

LLIBRE TC

A partir de l'obra

La meua mare es preguntava per la mort de Teresa Colom (Pagès, 2012)

El llibre conté els 45 poemes que componen el llibre. Cada poema ha estat escrit amb ploma sobre papers fets a mà d'origens diferents (Europa, Àfrica, Àsia...)

A partir del paper escollit (escorça d'arbre tractada, papers amb incrustacions de flors o plantes...), dels dibuixos, de les anotacions, de les manualitats realitzades sobre aquests papers... s'ha buscat crear l'atmosfera que ajudi a entendre, a entrar en el poema. De maneres més subtils en alguns casos o més implícites en d'altres. Perquè podria ser una curiositat per al lector, per a alguns poemes s'han reproduït exactament els esborranys que han donat peu als poemes definitius. Juntament amb els 54 fulls que contenen els 45 poemes hi ha un rellotge de sorra fet per un artesà del vidre que conté sorra del desert del Namib (Namíbia). Aquest rellotge acompanya el poema Vidre perquè, entre d'altres motius, com és l'evident simbolisme del pas del temps o el mateix vidre on està tancada la sorra, un dels versos del poema que fa al·lusió a un desert va ser escrit poc temps després de la mort de l'amiga a qui està dedicat el poema, sobrevolant aquest desert de dunes vermelles. El llibre és un exemplar únic.

LLIBRE EF

L'obra que presento com a llibre d'autor és el fruit d'una estreta col·laboració entre l'arquitecte Miquel Mercè i jo. (Ester Fenoll)

Del contingut de l'obra, en sóc plenament responsable, del contingut ho és ell.

Quan el meu llibre de poemes Agradezco tu amor, pero tengo otros planes, estava a punt de sortir, vam parlar amb la meua amigagermana Inés de fer algun packaging molt especial i que fos capaç de recollir l'essència del que significava aquest llibre. Per a mi era una fita molt, molt difícil, però ella coneixia la persona clau per aconseguir-ho, el Miquel. Ens vam reunir els tres i quan ho va ensenyar ens vam quedar impactades i profundament emocionades. Em sorprenia veure com algú que no era jo havia pogut captar íntegrament tota la contundència del que volia dir i materialitzar-ho d'aquesta manera tan brillant i tan autèntica. La proposta es va convertir en una realitat tangible, el Miquel va arbrigar amb la pell blanca d'un corder l'entranya dura i freda del metall; sospirant al voltant l'escena hi vaig deixar uns quants poemes.

Per a la posada en escena de l'exposició, a part del packaging, vaig fer una impressió del llibre sense relligar, per tal de poder tractar els poemes de manera individual i treballar pràcticament amb els que em van suggerir algun tema interessant, que es pogués completar amb algun element més que la

des de l'origen o disciplina artística de la que provenen, a pel seu procés o bé pel seu resultat, o bé pel seu contingut, o bé per allò que ens suggereixen.

Entre totes aquestes possibilitats els nou universos individuals es poden fondre en un de sol, un cosmos en el qual es pot trobar la seqüència ben consistent i interessant de l'aigua, el mar, la vida, la transformació, l'amor, el joc, l'espai, la llibertat i la mort a la qual s'afegeix per tancar el cicle i tornar a començar.

paraula. La resta els vaig deixar sense tocar dins del llibre.

He fet també un poema visual que acompanya el tropell, el títol, Sin ti no soy nada, fa referència al trencament de la parella i a la situació de desigualtat en que sovint queden les parts: una pot quedar que no serveix per a res, com la nansa, i l'altra sobreviu gairebé intacta, com el cos de la tassa. Tot l'exposat està elevat per uns palets que m'encanten i que m'han deixat la Sandra i el Pepe, de Materials Riba, un lloc de gran inspiració per a mi: el cim està coronat per un vidre del Miquel.

LLIBRE Z - Zoe

Aquest llibre és el testimoni d'un patiment emocional i la posterior recuperació gràcies a les capacitats inherents que tenim les persones que necessitem sobreviure i lluitar en lloc de sucumbir als esdeveniments dramàtics de la vida.

Malgrat que sigui un capítol de la meua darrera història vital, considero que l'espectador es pot sentir identificat amb moltes de les pàgines pintades i/o escrites ja que a tots ens succeeixen les mateixes coses.

Així doncs aquest compendi de pàgines representa una cartografia confessional de la meua consciència, i, tot i començar explicant una experiència desagradable, finalitza molt espiritualment amb la sentència: "res no neix, res no mor, tot canvia". Per

això he escollit un títol esperançador, “eterna MENT en busca del Paradís”, perquè crec en l’evolució de la ment cap a estrats superiors de consciència a partir dels errors.

El discurs del llibre és evolutiu; de fet, el llibre està ordenat cronològicament com si tingués capítols.

Es parteix de la presentació del personatge, passant pel seu dolor i la seva destrucció per acabar amb el renaixement. L’estructura del contingut està dividida en una primera meitat de caire pessimista o negatiu, i la segona, totalment contrària, com si es tractés del Ying i el Yang.

En el pla formal, els òrgans i les parts del cos humà representats serveixen per identificar sensacions: el cor que explota de dolor, la por al descobrir la soledat (boca), l’angoixa de la infidelitat (òrgans sexuals), la tristesa en uns ulls que ploren, la impotència de la ment enganyada per un laberint de malsons, l’embotiment d’uns intestins plens de detritus indigests, la connexió sinàptica de les neurones, l’esforç dels peus i les cames que volen caminar quan sembla que no et pots despertar, la superació gràcies al desgast d’unes mans amb ambició, la renovació de l’ànima en mudar la pell, l’esperança en un úter que pareix i la lleugeresa definitiva a partir d’uns pulmons que respiren aire pur. Estèticament s’hi barregen moltes tècniques i estils sobre les pàgines de mida DIN A3.

LLIBRE RMC - Rosa Mujal

pensava que amb el dolor es podia trobar la vida. t’he buscat durant anys en llocs equivocats, t’he plorat mars i mars de llàgrimes i malgrat tots els meus esforços, no et trobava t’he lluitat sense entendre que la vida és amor i que l’amor és cosa de 2 de tant que has existit t’has tornat vida i d’aquest miracle en trec la millor de les lliçons. el miracle de la vida.

LLIBRE JC - Joan Canal

Punt d’inflexió

1. La trobada
Un bar
Una taula rectangular d’1 m x 0,70 cm
5 persones assegudes més o menys correctament
Cada una d’elles disposa d’una cervesa
Més o menys plena, més o menys buida
4 en un banc escairat, la Lluïsa és testimoni
1 en una cadira, la Lluïsa és testimoni
Tú al costat dret de l’escaire i jo a la cadira
Converses de cinema, converses de diumenge
Un bar

2. Proposta
Coneixes a algú que em pugui ajudar?
Que sigui hàbil
Sense por dels taurons ni les saltarines?
5 segons més o menys
Sóc JO
El camí fins al taller no és massa lluny
Tant sols s’ha de travessar Gironella
Arribar al descampat davant la gasolinera i de aparèixer

3. El taller
Serapatí! Va dir ell

Patirerà! Exclamà ella
Incrustacions alfabètiques
Los lunes al sol
No me sale
Tu padre
Ja,ja,ja

4. Els viatges

	A1			
M40	M30		R2 A2	
		Arco		ES
A6				
M90		Ku		
		Casa Roberto		
M12			M50	
	A5			
		M30		A4
	A42			
		E90		

5. Els sopars

Sóc valent, no tinc por, m’endinso en un nou món.
Un món verd i sense armes no calen sacrificis, cal imaginar i molt per no caure en la rutina.

1 ceba
3 troncs d’apit
3 pastanagues grosses
1 fulla de col
Pebre vermell (opcional)
Sal

Suggeriment: podeu utilitzar qualsevol verdura, fins i tot les fulles més verdes de l’enciam, les que no se solen fer servir a les amanides.

6. El gran punt

Llar de foc,
foc al cos
cronos no té pressa

Ví color de sang
Llençols tacats
Jo també et dono la meua sang

Re-batego

Tinc por
I que!

7. Construcció

Sé on sóc, se el que vull
les possibilitats són moltes
Quina és la millor?
Mai trobaré la resposta
Jugarem, jugarem, jugarem, jugarem
Construïrem

8. Futur

Queda tant per fer
Queda tant per escriure

LLIBRE EA - Eve Ariza

Partida de blawling és una metàfora a les relacions humanes, Amb les seves (im)possibilitats de diàleg.

Creo la paraula BLAWling a partir de dues paraules i de dos conceptes diferents: bla, de bla bla bla i bowling, del joc de bitlles.

Presento una instal·lació formada per deu bitlles ceràmiques, tal com es presenten en el joc original del bowling, que es poden presentar de manera ordenada o aleatòria.

El que fa la diferència amb un joc de bitlles tradicional és que aquí cada peça esta voluntàriament modelada, deformada o malmesa de tal manera que tinguem la sensació que són toves i que han rebut empentes i/o cops de les altres companyes al llarg de la partida (o conversa) i que per això han quedat físicament marcades.

(cosa que ens sobta, ja que el fang cuit és com pedra i el material és tot menys tou)
Cadascuna d’elles deixa veure la paraula bla en la seva superfície, cosa que ens deixa entendre que estan en un possible intent de conversa. Totes elles són com individus amb mirada i boca i es caracteritzen per unes expressions facials força divertides... malgrat la gravetat de la situació.

Aquest llibre objecte està format per unes pàgines bitlles que giren sobre elles mateixes i que es pot articular o animar en una infinitat de possibilitats.

Cada full està fet amb planxes de ceràmica molt fines i de gran fragilitat sostingudes per una pell de fusta de faig. Tot el conjunt està articulad i així li dona més vida. Cada full mostra per una cara bitlles que mostren expressions diferents amb les seves boques i les seves mirades (tot i com en el conjunt escultòric). De l’altra cara de les bitlles, tenen totes la paraula bla repetida una infinitat de vegades, en negre i en vermell.

Un llibre objecte que reprèn el concepte de les (im)possibilitats de diàleg entre éssers humans, articulable com les possibles relacions humanes. Aquest llibre ha estat realitzat emprant una tècnica molt antiga i laboriosa específica a les arts del foc, anomenada Mishima, que consisteix a buidar les paraules de la planxa de fang humit (el full) per després reomplir-les en humit amb el mateix fang però tenyit en negre o vermell. Un cop sec, cal repolir-ho tot perquè les lletres quedin netes i ben delinades. Aquesta tècnica permet d’incrustar de manera permanent les paraules als fulls de terra. El foc les fixa per sempre i les possibles erosions sobre les superfícies mai no eliminaran del tot les paraules escrites.

LLIBRE EC - Eduard Comellas

Solució Salina

Es pot contemplar com una obra general o desfragmentar-la
imatge per imatge; són fotografies fetes en llarga exposició
que permeten detectar el moviment i l’adaptació de l’aigua en el seu contenidor terrestre. Comellas capta l’essència de la matèria, l’essència de la vida en aquestes instantànies; els processos físics i químics del líquid en el seu paper més matèric del desenvolupament de la vida.

Solució Salina és l’origen de la nova etapa de Comellas en la insistent recerca de captar l’home a través del seu entorn.

LLIBRE JLH - Jean Luc Herbert

Zéro degré et moins,

présente des jeux de formes et de lumières éphémères n’utilisant qu’une seule matière : l’eau !

Quand l’eau se glace, thème devenu le pôle d’attraction de mes sorties pédestres

en montagne, accompagné de mon chien, matériel photo en main ...

Les températures chutent et les créations naturelles naissent chaque jour des nouveautés, zéro degré et moins est un jeu permanent avec l’eau

Quelle meilleure force face à l’eau que la force de l’eau elle-même ?

Y a-t-il plus fort que l’eau pour oser la stopper dans son élan dans sa chute des montagnes ?

L’eau peut se stopper elle-seule se jouant des températures ...

Quand l’eau se glace est cet hommage rendu à la nature, la force de l’eau est immense ses beautés également !

LLIBRE AV - Alfons Valdés

Primer llibre de primavera és un conjunt d’un llibre i un quadre.

El llibre va néixer arran d’una reunió d’artistes a final de gener del 2012. En la reunió, hi eren presents, en presència o en esperit, Zoe, Rosa Mujal, Jean Luc, Herbert, Eduard Comellas, Teresa Colom, Ester Fenoll, Eve Ariza, Joan Canal, Miquel Mercé, Alfons Valdés i el galerista Jordi Pérez, de la galeria Jardín Cosmique.

La iniciativa neix de Zoe i Rosa Mujal. La idea és crear una obra a partir d’un text. Cadascú ho farà segons el seu mitjà d’expressió habitual. Jo em vaig decidir per un llibre, que vaig començar aquell mateix dia i que relata durant 60 dies imaginaris els motius que m’impressionen a diari, com a artista. De cada comentari neixen molts dibuixos, i al mateix temps manipulo el paper i faig servir el tall per relacionar i trobar nous mitjans d’expressió.

El llibre es transforma en recerca. També recullo poesies de Miquel Martí i Pol, del Tao the King de Lao Tse i la mort d’Antoni Tàpies, ocorreguda el 6 del febrer d’aquest any. La meua idea és trobar una tela, una pintura, que representi tot aquest treball. Finalment la pintura neix 10 dies abans de la presentació del treball en públic, el 23 d’abril del 2012, diada de Sant Jordi.

El llibre i la pintura ens relaten el moment de viure, i com ens afecten totes les petites i grans coses que ens envolten. D’aquestes accions neix l’art.

És a dir hi ha una relació directa entre vida i art i les dues es complementen.

El llibre, Primer llibre de primavera, forma una unitat indissoluble amb el quadre, ja que tots dos han nascut pel mateix motiu, treballar i reflexionar.

LLIBRE MM - Miquel Mercé

Llibreria Filtrada
Com es reinventa una llibreria? Com, en contra de tota lògica, es proposa una llibreria on es vegin les portades dels llibres? Com atrevir-se a prescindir de tot element horitzontal i arribar a l’essència d’un concepte? Com fer levitar els llibres com si per art de màgia estiguessin flotant?

“Arquitectura:

Un camí sensible que comença amb l’abstracte per arribar al concret.” Miquel Mercé Arquitecte 2010
Amb aquest viatge procés recorregut, és on es defineix l’arquitectura, on es crea. Aquest procés és el que descriu en el llibre d’artista presentat per Miquel Mercé en l’exposició Llibres d’Art a Jardín Cosmique Andorra. Un llibre que no es compon d’una suma de pàgines, sinó que n’hi ha només una. Una pàgina de 14 centímetres per 30 metres que descriu, com si d’un quadern de viatge es tractés, el procés creatiu arquitectònic de la seva obra de gran format: Llibreria Filtrada, presentada conjuntament amb el llibre d’artista.

Durant aquests 30 metres l’Arquitecte plasma els raons, els paisatges, les aventures del seu viatge creatiu. Un viatge que comença de manera abstracta, indefinida, on el rigor i la intuïció d’un arquitecte ajuden a situar-se: galeria, Sant Jordi, exposició, obra de gran format arquitectònic, llibre d’artista... bases que ajuden a definir el programa.

Aquesta base programàtica moltes vegades dóna el punt de sortida, però gairebé mai la direcció, “construir una cosa”, “idees per a un estudi”, “crear una taula”... En aquest cas el programa consistia a “fer una obra d’arquitectura”, però què és l’arquitectura? Durant molts “metres de recorregut creatiu” aquest concepte intenta definir-se, aclarir-se, de manera a anar concretant, ajudant a trobar la direcció, és a dir a avançar.

Què és arquitectura? És art? Sí, però a diferència de la pintura, és tridimensional, és Art+Espai, com l’escultura, però l’arquitectura no és escultura, hi falta un element que el dissociï ... La funció: Arquitectura = Art + Espai + Funció.

Una vegada trobada aquesta definició satisfactòria per a l’àmbit del projecte, la resta es va definint sol, escultura funcional, quina funció?

“S’inaugura per Sant Jordi, el dia del llibre: la funció ha de ser de llibreria”. Amb aquestes bases el viatge continua, ara molt més concret i definit, almenys quant a direcció i destí es tracta. El procés arquitectònic continua inspirat de moltes coses, moltes vegades abstractes, sensorials i poc a poc es va definint, dibuixant, materialitat, ritme...

Tots els projectes de Miquel Mercé sorgeixen d’un mateix procés creatiu, d’una recerca, d’un treball que com hem vist comença sempre de zero, definint de nou tots els elements, per retrobar una essencialitat conceptual que permeti reinterpretar i sobretot generar l’arquitectura que més li correspon al paisatge, entorn, client... Una arquitectura integrada i paisatgísticament definida per l’entorn.

En aquest cas reinventa o reinterpreta la llibreria, com a element entre funcional i contemplatiu. Una llibreria on la primera inquietud ha sigut la de poder contemplar les portades, lluny de les llibreries corrents, on el lloc amb la seva petita superfície és l’únic element distintiu del llibre.

En la definició de llibreria al Didac (Diccionari de l’Enciclopèdia Catalana)
trobem: “Moble amb prestatges horitzontals per a guardar-hi llibres. A les llibreries, els llibres es posen drets, uns al costat dels altres, amb el lloc cap enfora perquè es pugui llegir el títol.”
Aquí es vol donar el just valor a la portada, com a element descriptiu i cada vegada més treballat i especial. La segona inquietud va venir de la constant presència d’aquest element horitzontal, que defineix un prestatge, una llibreria. S’ha volgut anar a l’extrem de proposar una llibreria sense cap ele-

ment horitzontal, tots verticals, i per emfasitzar més encara aquesta verticalitat la llibreria està penjada del sostre, amb constant tensió gravitacional.

Aquests elements verticals són per ells mateixos una escultura, representativa de l’arquitectura filtrada tan característica de Miquel Mercé, on ritme, vibració i riquesa donen valor a l’objecte a la vegada que interactuen en l’espai, generant mirades, reflexos i moviment al seu voltant.

Perquè aquesta relació objecte-espai sigui la més intensa possible, s’ha estudiat la sala d’exposicions de la galeria, buscant la posició, i dimensió adequada per a aquest espai. La materialitat reflexant i contemporània també s’ha escollit segons les característiques de l’entorn, amb el dinamisme de les obres de Jardín Cosmique, la llibreria atrapa i reflecteix aquests colors i moviments característics de l’art homocinètic. Com es fa per aguantar els llibres sense cap pla horitzontal? La resposta és essencial, sensible i màgica: sense res.

La mateixa fricció de les pàgines a prop del lloc fa que llibre i llibreria, formats per únicament elements Verticals, s’abracin com si d’una pinça es tractés i junts formessin una obra escultural especial; sense el llibre la llibreria no té sentit, sense la llibreria el llibre cau.

Al final del viatge s’ha de construir, s’ha de realitzar. El que en un principi era abstracte i conceptual s’ha definit fins a materialitzar-se. Un camí que sempre és diferent, un viatge que sempre sorprèn, un procés que com a únic mitjà de transport utilitza la sensibilitat, Aquest procés, tot i començar sempre de zero, tot i no repetir-se mai, tot i que el punt de sortida sigui el mateix (per aquesta raó tot i construir dos habitatges, mai tenen res a veure l’un amb l’altre). Un procés que defineix l’obra arquitectònic, representativa de la sensibilitat i la filosofia d’una manera de fer les coses, d’una manera de fer arquitectura. Aquesta llibreria filtrada, en sorgir de la mateixa sensibilitat i procés que altres projectes de Miquel Mercé, reprèn molts dels valors que retrobem en la seva arquitectura: materialitat, ritme, culturització, riquesa... conjunt de valors arquitectònics que representen una arquitectura personal, intensa...

En definitiva, aquest “altre punt de vista” el que vol és transmetre una mirada personal d’entendre l’arquitectura, la fotografia, el disseny, l’escultura... d’una manera més profunda, més màgica, més sensible d’entendre l’Art en general.

Bona assistència al concert de la Immaculada en memòria de Mozart

Text i fotos: Teresa Ventura i Guasch
Vicepresidenta amicsdemozart@andorra.ad

L'església de Sant Iscle i Santa Victòria de la Massana acaba d'acollir el concert que cada any organitzen els Amics de Mozart del Principat d'Andorra en memòria del seu músic favorit, Amadeus Mozart (1756 – 1791). Aquest any, coincidint amb la festivitat de la Immaculada Concepció, el concert ha comptat tingut amb una gran assistència de públic, que ha omplert de gom a gom el temple masanec.

Els músics, ja coneguts i tots residents a la paròquia, han fet una excel·lent interpretació i el públic els ha aplaudit amb vehemència.

La *suite Suite brasilienne* de d'Héitor Villalobos (1887 – 1959) ha estat com una perfecta introducció contemporània molt adequada i que al final ens portaria tres segles enrere per a contrastar-se amb el barroc de Johann Sebastian Bach (1685 – 1750). El guitarrista Joaquim Montoliu ha estat a l'altura d'un autor molt especial per les influències del seu ritme amazònic, on la guitarra li ha estat l'instrument propici.

Els germans Pere i Guillem Fiñana Garrallà, han interpretat el segon moviment del concert *Concert per a dos 2 violins en re menor* de Johann Sebastian Bach, acompanyats per Mossèn mossèn Jordi Miquel Benavent. De nou, en la seva interpretació ha quedat demostrada la gran compatibilitat i la sonora expressió musical dels violins acompanyats de l'orgue. Els tres músics ho han ratificat plenament i juntament amb la partitura de Bach, han significat el punt àlgid del concert.

Després, la música de Mozart ha posat el colofó final, amb la *sonata Sonata KV331* d'Amadeus,

obra que els Amics de Mozart ja havíem tingut l'oportunitat d'escoltar a la segona part del concert de presentació de l'Associació, el 27 de gener del 2009. Sonata interpretada magistralment en la versió original, que el pianista Marc Pià i Comella també president de l'entitat, ens va oferir a l'Auditori Nacional d'Ordino.

S'ha de tenir en compte que Cristofori havia inventat el nou piano o *piano-forte* l'any 1709, això vol dir que Mozart, nascut l'any 1756, va viure de ple l'evolució de l'instrument que va perfeccionar-se constantment. Hi havia dos estils de piano, el piano vienès o alemany, que era més lleuger i fàcil de tocar, i el piano anglès, que defensava el músic d'origen italià, Muzio Clementi (1752-1832), amb el qual Mozart va tenir un enfrontament professional davant de l'emperador Joseph II.

Però el cert és que la "forma sonata" la va desenvolupar Muzio Clementi, i Mozart va saber aprofitar-se'n fins al punt, que el tema principal de la *sonata Sonata en si si bemoll Major major* composta composta per Clementi, la

va incorporar, deu anys més tard i sense cap mena de recança, a l'obertura de la seva òpera "La flauta màgica". Clementi també és l'autor de més de 100 cent sonates i del llibre "Gradus ad Parnassum" un interessant recull d'estudis que s'ha emprat fins als nostres dies, dos segles més tard de la seva composició.

Recuperant el concert de la Immaculada, s'ha de dir que la interpretació de mossèn Jordi Miquel a l'orgue ibèric de la Massana, de la *sonata Sonata KV 331*, ens permet ratificar i contrastar, que les sonates de Mozart per a piano sonen molt bé en tots els tipus de teclat, i tots hem pogut gaudir dels matisos i del ritme, especialment en el tercer moviment "alla turca". I juntament amb els recursos de sonoritat de l'arquitectura que aporta l'església, tot el concert ha constituït una diada solemne i musical en memòria del geni de Salzburg, que ens va deixar el 5 de desembre del 1791, ara fa 220 anys.

L'homenatge en memòria de Mozart, que cada vegada aplega més públic i que aquest any hem pogut difondre també a tots els socis de Catalunya, és un esdeveniment cultural que es se celebra arreu d'Europa; no en va la música de Mozart, forma part d'aquest llenguatge universal.

Finalment, hem de dir que la Missa missa Exequial exequial en memòria de Mozart de l'entitat homònima, es se celebra el dimarts dia 13 a Santa Maria de Gràcia. A la Missa missa, cantada, hi participa participen la soprano Anna Belén Gómez i l'organista Alex Morandini acompanyats pel Cor de la Capella de Sant Felip Neri.

Al Principat d'Andorra, tal com marquen els estatuts de la nostra entitat, i a més a més és un dels objectius de la nostra associació, s'ofereix la participació de joves estudiants de música, no professionals i preferentment del país.

Ja en l'àmbit professional, el Principat gaudeix de prestigiosos certàmens com el Festival Narciso Yepes, el Festival de Música i Dansa d'Andorra la Vella, el Cicle Festival Internacional internacional d'Orgue d'orgue, etc.

De fet, veiem el futur de la nostra associació cap a una vessant més pedagògica que concertística. Una interpretació és alhora un assaig que prepara al músic per al seu futur contacte amb el públic. D'aquí, per això que tinguemtenim diversos projectes sobre la taula, esperant recursos, de que què ara per ara no disposem.

La creació musical, a la Setmana cultural de l'Institut de Música d'Andorra

La cinquena edició de la Setmana Cultural cultural de l'Institut de Música d'Andorra la Vella va oferir un ampli programa d'activitats tan diverses que van des del romanticisme de Beethoven fins a la modernitat del dodecafonisme d'Arnold Shoenberg (1874 – 1951). A més a més d'incloure el "Concurs d'interpretació musical" per als alumnes del centre, també es va oferir una *Masterclassmasterclass*, un concert i diversos tallers, on entre els quals destaca quen el taller de creació musical i el taller d'orquestra.

La setmana va començar amb "l'Intermezzo Musicali," una proposta del professor Mario Raviola que va tractar monogràficament la figura del compositor Claude Debussy (1862 – 1918) del qual se celebra el 150è aniversari del seu naixement.

Com en les sessions anteriors, juntament amb les obres del gran músic francès es va incidir en els forts lligams entre els moviments artístics del moment, especialment de l'impressionisme pictòric i el simbolisme poètic. Paral·lelament es varen visionar en una pantalla, alguns quadres de Claude Monet (1840 – 1926), Paul Cezanne (1839 – 1906), Paul Gauguin (18848 – 1903), Henri Matisse (1869 – 1954), etc.

Recuperant Debussy, es va destacar "Le Prelude à l'après midi d'un faune", una obra basada en un poema de Stéphane Mallarmé (1848 – 1898), i es van escoltar les "Estampes per a piano" i una petita joia musical com és: "syrinxSyrinx" per a flauta sola.

AEn la segona jornada dedicada a Beethoven, amb el títol de "Condemna i salvació", el músic i compositor mallorquí Toni Gibert, va fer una interessant descripció de la creació i composició de la *Novena Simfoniasimfonia*, fent amb un paral·lelisme entre la lletra de l'oda de l'alegria, coral que tanca l'obra, escrita pel poeta Friedrich Schiller (1759 – 1805) i l'expressió musical dels sentiments ànims del compositor en cada moviment de la 9a. Simfoniasimfonia. Segons Gibert, el que pretenia Beethoven era expressar "l'libertat" en la seva oda, que ha estat adoptada com un cant de pau arreu del món, essent i que és l'única composició musical que va ser declarada per la Unesco, patrimoni de la uHumanitat.

La *Novena sSimfonia* de Beethoven és considerada la composició més emblemàtica de l'autor, que la va acabar l'any 1824 i que més tard la Unió Europea (UE) l'adoptaria com a himne oficial (1972).

A l'equador de la Setmana Cultural cultural,

el "Concurs d'interpretació per a alumnes", va donar com a guanyadors, en la categoria A (7 a 10 anys), primer a Jordi Abelda, i el segon segon, Alba Coto. En la categoria B (11 a 14 anys) el primer va ser Guillem Fiñana i el segon, Lara Tena. En la categoria C (a partir de 15 anys), el primer va ser Joan Martin Gasque i el segon, Oscar Viladrich. Tanmateix També hi va haver una Menció menció Honorífica honorífica per a Lucas Guillen Guillén i Laia Montestruc. Finalment, el premi extraordinari va ser per a Guillem Fortó, que va fer una bona interpretació de l'Andante de la *Sonatina en Do Major KV525* d'Amadeus Mozart (1756 – 1791).

Les diverses interpretacions van comptar tenir amb l'acompanyament dels professors del mateix Institut de Música. La pianista Marina Vallcorba va acompanyar la interpretació dels alumnes de violí, Toni Badia ("Presto del Concert en La la Major, de Vivaldi",); Andrea Camp, que va tocar el "cConcert de violí opus 34", del compositor Oskar Rieding (1840 – 1918), i l'Andreu Falcó, amb el "pPreludi i giga de la Sonatina sonatina en Sol sol Mmajor", d'Antoni Vivaldi (1678 – 1741).

La Míriam Manubens, alhora cap d'estudis del Centrecentre, va acompanyar entre d'altres a la la Robert, que va tocar la "Sonatina per a flauta núm. 1", de James Hook (1746 – 1827) i a la Lara Tena, que va interpretar amb la flauta, la Cavatina "Una voce poco fa", de l'òpera "Il Barbiere di Sevilla", composta per Giacomo Rossini (1792 – 1868).

S'ha de dir, que ambdues pianistes són pedagogues a l'Institut de Música i s'ha de constatar que el suport del seu acompanyament ha propiciat una major implicació més important dels alumnes en cada una de les seves intervencions davant del públic.

Resumint, després d'altres activitats dedicades exclusivament a l'alumnat, que inclouen una visita a l'Orgue l'orgue d'estil neoclàssic de Sant Esteve, es va complementar el programa obert al públic, amb una *Masterclassmasterclass* impartida pels prestigiosos "violista" (viola) Ashan Pillai.

L'Intèrpret, que va entrar a la Royal Academy of Music de Londres, on va obtenir matrícula d'honor, va completar la seva formació a la "Juilliard School" de Nova York i l'any 1994 va formar part de l'English Chamber Orchestra.

Ashan Pillai té enregistrades la majora d'obres de viola de molts compositors, entre ells els

quals: Claude Debussy, Arnold Bax (1883 – 1953), Maurice Ravel (1875 – 1937), Saint-Saëns (1835-1921), Jean Françaix (1912 – 1997), Gabriel Fauré (1845 – 1924) i Mozart. Sens dubte, ha estat un convidat de luxe per als alumnes de l'Institut de Música. Va tancar la Setmana Cultural, el concert interpretat per l'« Ensemble Diapason », un grup fundat l'any 2001, que, sota la direcció de Domènec González de la Rubia, va interpretar la "Simfonia de Cambra núm. 1", composta l'any 1906 per Arnold Schoenberg. Va ser acompanyada d'una visió pictòrica d'autors contemporanis seus, com ara Wassily Kandinsky (1866 – 1941), i amb textos que reafirmaven la estreta relació entre l'art i el temps: "Tota obra d'art és fruit del seu temps", tal com deia el compositor, que alhora era l'autor de qualificades pintures.

Canvi secretariat

Espai reservat peu de Espai reservat peu de fotofoto

Presentació revista 19,20

Espai reservat peu de Espai reservat peu de fotofoto

Espai reservat peu de Espai reservat peu de fotofoto

Espai reservat peu de Espai reservat peu de fotofoto

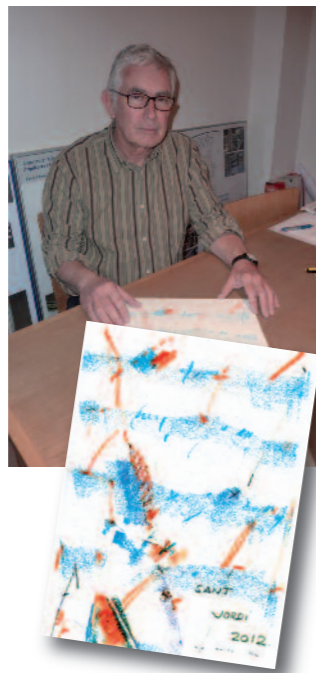

Espai reservat peu de Espai reservat peu de fotofoto

Sant Jordi

Espai reservat peu de Espai reservat peu de fotofoto

Espai reservat peu de Espai reservat peu de fotofoto

Espai reservat peu de Espai reservat peu de fotofoto

Llibres publicats 2011

L'Odissea cultural

Gener 2013

Sessió de cineclub, els dimecres (CCVA)
Presentació de la revista Àgora Cultural núm. 21 (Àgora Cultural)
Presentacions literàries, al llarg de l'any (CCC)
Concerts, sessions musicals i conferències, al llarg de l'any (Imcav)
Lliurament de premis del concurs de pessebres (CCC)

Febrer

Sessió de cineclub, els dimecres (CCVA)
Dia de la cultura i lliurament premis Àgora Cultural 2012 (Àgora Cultural)
Jornades de cuina catalana (CCC)
Sessions musicals a càrrec d'alumnes de l'Institut de Música, dies 26 i 27 (Imcav)
Presentació del llibre de les XVII Jornades (SAC)
Premi Carles Sabater (CCC)

Març

Sessió de cineclub, els dimecres (CCVA)
Setmana cultural de l'Institut de Música, dies 4, 5, 6 i 7 (Imcav)
Inici del 29è Cicle de conferències de divulgació científica 2013, mensual (SAC)

XVI Mostra de cinema en català (CCC)

Sessions musicals a càrrec d'alumnes de l'Institut de Música, dies 18 i 21 (Imcav)
Exposició i taula rodona a La Massana Còmic 17a edició, dies 22, 23 i 24 (SAC)
Presentació del llibre Recull de Cicle de conferències i Debats de recerca 2010 (SAC)

Abril

Sessió de cineclub, els dimecres (CCVA)
Presentació del llibre de Sant Jordi (CCC)
Presentació de la revista Àgora Cultural núm. 22-23 (Àgora Cultural)
Sessions musicals a càrrec d'alumnes de l'Institut de Música, dies 22 i 23 (Imcav)
Celebració de la diada de Sant Jordi, dia 23 (Àgora Cultural)
Entorn natural al voltant del Rec del Solà: de la roureda a l'alzinar de muntanya (ADN)
Concert Orfeó Andorrà i Orquestra de l'Institut de Música al Centre de Congressos, commemoració 50è aniversari de l'Orfeó Andorrà, dia 27 d'abril (OA-IM)

Maig

Sessió de cineclub, els dimecres (CCVA)
IX Setmana de les matemàtiques, conferència i exposició (Gamma)
Concurs de cinema de butxaca (CCC)
XXXII Aplec coral de la zona nord de les Terres de Lleida i Andorra (OA), dia 12
8s Debats de recerca (SAC)
XXXIV Jocs florals juvenils i XXXII Jocs florals infantils (CALL)
Xerrada per a infants sobre "Els Arbres d'Andorra" (ADN)
Curset d'introducció a l'ornitologia (ADN)
Sessions musicals a càrrec d'alumnes de l'Institut de Música, dies 22 i 23 (Imcav)

Juny

Sessió de Cineclub, els dimecres (CCVA)
Concert fi de curs de l'Institut de Música, dia 27 (Imcav)
Concert amb totes les corals d'Andorra per celebrar conjuntament el Dia de la música (OA)
Flama del Canigó i falles de Sant Joan (CCC)
Concert dels guanyadors del premi Carles Sabater (CCC)
Pujada nocturna a Sant Vicenç d'Enclar (ADN)

Juliol

6es Colònies musicals del Principat d'Andorra (M)
Presentació del llibre 25a Diada Andorrana a l'UCE de Prada de Conflent (SAC)
Flora i fotografia a l'alta muntanya, dos dies a Claror i Perafita (ADN)

Agost

XV Cicle internacional d'orgue del Principat d'Andorra, primera quinzena (AOVA)
26a Diada Andorrana a l'UCE de Prada de Conflent (SAC)
Concert dels guanyadors del premi Carles Sabater (CCC)
El trítol palmat: observació de fauna a Canillo (ADN)

Setembre

XXX Universitat d'estiu (Govern)
Presentació de la revista Àgora Cultural núm. 24 (Àgora Cultural)
Sessió de cineclub, els dimecres (CCVA)

Octubre

Sessió de cineclub, els dimecres (CCVA)
10s Trobades culturals pirinenques, a Ripoll (SAC)
XXXV Nit literària <ndorrana (CALL)
Berenars literaris (CCC)

Novembre

Premi Arts Andorra (CALL)
XIX Jornades de la SAC (SAC)
Sessió de cineclub, els dimecres (CCVA)
Concert de Santa Cecília (OA)
Taller de reciclar materials per fer joguines (ADN)
Concert tradicional de Santa Cecília a Ordino. Jonca, Orquestra infantil i Orquestra de l'Institut de Música (Imcav)

CINECLUB DE LES VALLS
Centre Cultural La Llacuna
C/ Mossén Cinto Verdagué 4
AD500 ANDORRA LA VELLA
cineclubdelesvalls@andorra.ad

PROGRAMA
SEPTEMBRE – DESEMBRE 2012

A les 21.30 h
A la Sala d'Actes
del Centre Cultural la Llacuna
d'Andorra la Vella

Projeccions en V.O. subt.

 12 de setembre Et maintenant, on va où? Nadine Labaky Liban-França, 2011	 19 de setembre Tyrannosaur Paddy Considine Regne Unit, 2011	 3 d'octubre Hysteria Tanya Wexler Regne Unit, 2011	 10 d'octubre Shame Steve McQueen Regne Unit, 2011
 17 d'octubre Kiseki Hirokazu Kore-Eda Japó, 2011	 24 d'octubre Les neiges du Kilimandjaro Robert Guédiguian França, 2011	 7 de novembre Moonrise Kingdom Wes Anderson EUA, 2012	
 14 de novembre Elefante blanco Pablo Trapero Argentina, 2012	 21 de novembre Take shelter Jeff Nichols EUA, 2011	 5 de desembre The guard John Michael McDonagh Irlanda, 2011	 12 de desembre Les femmes du 6ème étage Philippe Le Guay França, 2010

Amb el suport de: Comú d'Andorra la Vella Govern d'Andorra

AGORA
CULTURAL